ATEITIS

BALANDIS—APRIL 1983

VOL. LXXIII No. 4

ATEITIS

Ateitininkų Federacijos leidžiamas katalikiškos-lietuviškos orientacijos mėnesinis žurnalas.

Tikėk žvaigždelių spinduliais — Eilėraštis iš okupuotos Lietuvos 85
Visi Bažnyčios keliai veda į žmogų — Jonas Paulius II (ištrauka) 86
Dabarties Lietuva išeivijos rašytojų kūryboje — A. Liulevičienė 88
Šiaurės pašvaistė (eil.) — B. Brazdžionis 89
Vienas kraujo lašas (eil.) — J. Aistis 89
Prie Vilniaus universiteto (eil.) — J. Švabaitė 90
Po gimtuoju dangum (eil.) — Vl. Šlaitas 91
Namai (eil.) — H. Nagys 91
Motina (eil.) — A. Nyka-Niliūnas 92
Sapnas apie šiaurę (eil.) — K. Bradūnas 92
Nusibrėžiau ratą kreida (eil.) — V. Bogutaitė 93
Šventas Kazimieras, 1458—1484 (ištrauka iš studijos) — S. Sužiedėlis 95
„Esu katalikas... Atsiskau prisiekti komunistų partijai" (ištraukos iš LKB Kronikos, Nr. 53 ir 54) 100
ATVIRAI: Apie artėjantį jaunimo kongresą — G. Palubinskaitė, T. Dundzila, L. Balčiūnaitė 107
STUDENTAI: Kodėl aš išsikrausčiau iš namų — D. Markelytė 109
ATŽALOS: Margarita — Rožiniai akiniai 112
Detroito jaunučių pasisakymai apie stovyklą 112
KNYGOS: JAS Programos vadovą pasitinkant — D. Staniškienė 113
VEIKLA 115
LAIŠKAI 120

Šį numerį redagavo Kęstutis Trimakas. Išdėstė Jonas Kuprys. Nuotraukos: J. Kuprys (87, 90, 91), R. Žemaitaitis (107), A. Liaugaudas (115, 116), K. Trimakas (117). Iliustracijos: R. Arbaitė (94), K. Juzaitytė (109, 110, 111).

Vyriausias redaktorius: kun. dr. Kęstutis Trimakas, 850 DesPlaines Ave., Apt. 409, Forest Park, IL 60130, USA. Telef.: 312-366-2446.
Redaktoriai: adv. Saulius Kuprys, Rima Sidrienė ir Aldona Zailskaitė.
Redakcijos nariai: dr. Roma Kuprienė, Jonas Kuprys, Vida Kuprytė ir dr. Linas Sidrys.
Rankraščių kalbą taiso J. Masilionis. Viršelio antraštė Jono Kuprio.

Administratorius: Juozas Polikaitis, 7235 S. Sacramento Ave., Chicago, IL 60629, USA. Telef.: 312-434-2243.
Spaudos darbus atlieka Draugo spaustuvė Chicagoje. Leidžia Ateitininkų Federacija.
Prenumerata metams JAV ir Kanadoje — 12.00 dol.; garbės prenumerata — 20.00 dol., susipažinimui 9:00 dol.; kituose kraštuose — 9.00 dol., išskyrus Pietų Ameriką (7.00 dol.).

ATEITIS (USPS 035-440 — a magazine published monthly, except July and August, by the Lithuanian Roman Catholic Federation Ateitis, Inc. Business address: 7235 S. Sacramento Ave., Chicago, IL 60629 USA. Yearly subscription in the US and Canada $12.00. Single copy $1.50. Second class postage paid at Chicago, Illinois. © 1983 by the Lithuanian Roman Catholic Federation Ateitis. All rights reserved.

LIETUVOS NACIONALINĖ M. MAŽVYDO BIBLIOTEKA

TIKĖK ŽVAIGŽDELIŲ SPINDULIAIS

Atsiųsta iš okupuotos Lietuvos

Tikėk žvaigždelių spinduliais
Ir tiesk rankas į jų Kūrėją.
Tik jos palūžti tau neleis,
Tiesos ugnelėm sužėrėję,
Ir amžių slėpinius atskleis.
Tikėk žvaigždelių spinduliais.

Mylėk kaip kūdikis jautriai
Ir begalybę ir dulkelę.
Tik šviesūs meilės žiburiai
Į patį Dievą rodys kelią.
Žuvai, jei širdį uždarei!
Mylėk kaip kūdikis jautriai.

Kentėk su giedra šypsena
Už visą kenčiančią žmoniją.
Nors ir numirtų tau daina
Savos golgotos židinyje
Ir šėltų vėtros ar šalna, —
Kentėk su giedra šypsena.

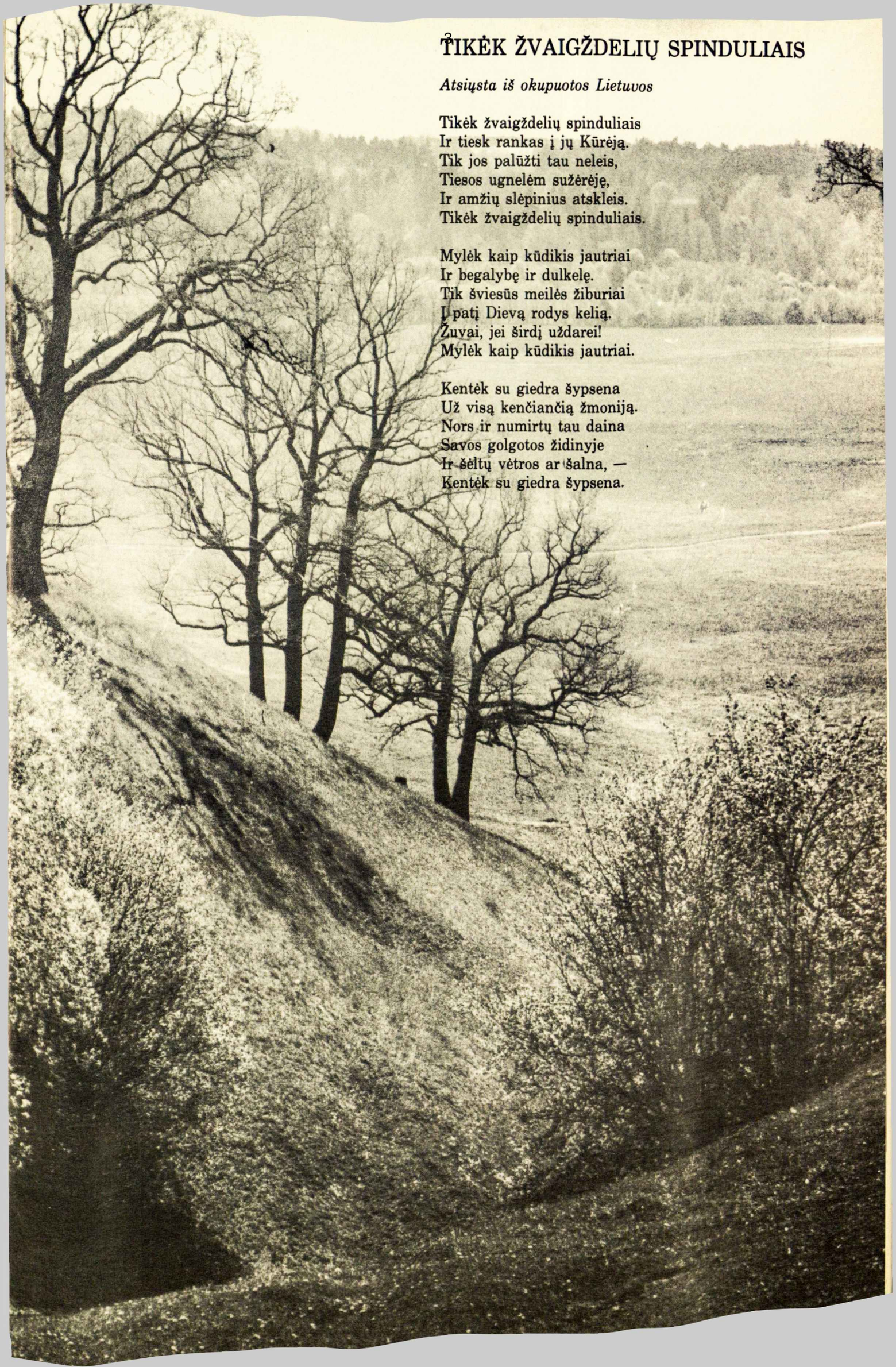

Ištrauka iš Jono Pauliaus II enciklikos „Redemptor hominis“.

Visi Bažnyčios keliai veda į žmogų

Žmogus su savo istorija.

Bažnyčia negali palikti žmogaus jo likimui, būtent: jo „pasirinkimui“, jo pašaukimui, gimimui ir mirčiai, išganymui ar žuvimui; to žmogaus, kuris yra taip nenutrūkstamai sujungtas su Kristumi. Mes kalbame čia apie kiekvieną žmogų šios planetos, šios žemės, kurią jos Kūrėjas pavedė jam, tardamas vyrui ir moteriai: „užimkit ir valdykit“. (Bažnyčiai rūpi), kiekvienas žmogus, su visa jo nepakartojama realybe, kuria jis yra ir kuria jis veikia; su jo protu ir valia, su jo sąžine ir širdimi. Žmogus, kuris savo tikrovėje talpina savo gyvenimo istoriją, nes jis yra „asmuo“; tai reiškia, savo paties, savo sielos istoriją. Žmogus, kuris yra atviras sau pačiam ir savo gyvenimo bei savo kūno reikalų daugybei ir įvairybei, kuris rašo laike savo dvasios istoriją įvairiais ryšiais, santykiais, situacijomis ir visuomeninėmis struktūromis, jungiančiomis jį su kitais žmonėmis, pradėdamas nuo pirmojo savo egzistencijos momento žemėje, būtent, nuo savo pradėjimo ir gimimo.

Žmogus – pirmaeilis Bažnyčios kelias.

Žmogus, pilnoje savo egzistencijos tiesoje, savo asmens buitimi, savo šeimos sferoje, savo visuomenės sferoje, su visais skirtingais (savo gyvenimo) kontekstais, savo tautos sferoje (ar gal tik klane ar gentyje) ir visos žmonijos sferoje – tas žmogus yra pirmaeilis kelio tikslas, kuriuo Bažnyčia turi keliauti pildydama savo misiją. Tas yra pirmaeilis ir pagrindinis Bažnyčios kelias, kelias, nužymėtas paties Kristaus; kelias, kuris nesikraipydamas veda per įsikūnijimo ir atpirkimo paslaptį.

Žmogus ne tik su nuodėme, bet ir ieškojimu tiesos.

Tai yra kaip tik tas pat žmogus, su visa savo gyvenimo tiesa savo sąžinėje, su nuolatiniu savo palinkimu į nuodėmę ir tuo pačiu laiku su nuolatiniu ieškojimu tiesos, gėrio, grožio, teisingumo ir meilės, kurį Antrasis Vatikano susirinkimas turėjo prieš akis, apibūdindamas jo situaciją moderniame pasaulyje; kuris visada žengė iš išorinių elementų situacijos į žmogišką tiesą:

Beribių troškimų žmogus.

„Pačiame žmoguje įvairūs elementai kovoja vienas su kitu. Dėl to, iš vienos pusės, kaip kūrinys, jis susitinka su apribojimais iš įvairių pusių. Iš kitos, tačiau, jis jaučiasi beribis savo troškimuose ir siekia aukštesnio gyvenimo. Traukiamas įvairių vilionių, jis nuolatos yra priverstas rinktis kai kurias iš jų ir kai kurių atsisakyti. Iš tikrųjų, kaip silpna ir nuodėminga būtybė, jis dažnai daro ne tai, ko norėtų. Dėl to jis kenčia išvidinius skilimus, iš kurių seka tiek daug ir tokių didelių nesantaikų visuomenėje“. (10 sk.)

Kiekvienas žmogus yra Kristaus, net jeigu jis to ir nežino.

Šis žmogus yra tas, į kurį veda Bažnyčios kelias – tam tikra prasme, pagrindas visų kelių, kuriais Bažnyčia turi eiti – nes žmogus – kiekvienas žmogus, be jokių išimčių, yra Kristaus atpirktas, nes su kiekvienu žmogumi, be jokių išimčių, Kristus yra tam tikra prasme susijungęs, net jeigu žmogus to nežino. „Kristus, kuris mirė ir buvo prikeltas visiems – kiekvienam atskirai ir visiems kartu – aprūpina kiekvieną šviesa ir jėga, kad jis, pagal išgales, turėtų dalį jo aukščiausiame pašaukime“ (10 sk.).

Žmogus, kurį turi Bažnyčia patirti.

Kadangi šis žmogus yra Bažnyčios kelias, jos kasdieninio gyvenimo kelias ir patirtis; jos paskirtis ir jos veikimo įrankis, šiandieninė Bažnyčia turi visada nauju būdu įsisąmoninti į žmogaus gyvenamą situaciją. Tai reiškia, kad ji įsisąmonintų į jo galimybes, kurios vis kartojasi su savitu pobūdžiu ir tokiu būdu apsireiškia. Ji taip pat turi būti įsisąmoninusi į pavojus žmogui ir į visa tai, kas atrodo priešinga tam, kad „žmogaus gyvenimas būtų labiau žmogiškas“ (cit. iš Pauliaus VI encikl. „Populorum progressio“) ir kad kiekvienas jo gyvenimo elementas atitiktų žmogaus didybei, vienu žodžiu, ji turi matyti viską, kas yra priešinga tam procesui“.

Vertimas ir išnašos šone kun. Vytauto Bagdanavičiaus, MIC

AUŠRA LIULEVIČIENĖ

DABARTIES LIETUVA IŠEIVIJOS RAŠYTOJŲ KŪRYBOJE

Šio vakaro tema* nelengvai duodasi įglaudžiama į mūsų akademinio savaitgalio rėmus — Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos dešimties metų gyvavimo paminėjimą. Tačiau ir sykį apsisprendę klausti savo rašytojų ir poetų, kokia yra Lietuva, iškart susiduriame su sunkumais. Iš vienos pusės, jau tik pradėję gilintis į išeivijos kūrybą, pajusime, kad tikslesnis klausimas būtų, ne „kokia yra Lietuva?" bet „kas yra Lietuva mums?" Tai greičiau klausimas, ne kaip dabartinė ir praeities Lietuva yra mūsų rašytojų piešiama, bet kokie Lietuvos mitai — mitai, aišku, ne melo, bet vaizduotės tiesos prasme ir todėl galutinai, religine prasme — yra kuriami. Kas mumyse giliai žmogiško — neatsakyto ir besiveržiančio į prasmę — šiuos mitus iššaukia ir kaip jie mums tarnauja: ar jie yra pakankami, ar pasotina alkį ir ar veda į vidinę laisvę?

Be to, mūsų rašytojų kūryboje jokio vieningo ar net vientiso Lietuvos vaizdo nerasime. Bus tik daug įvairių ir vienų kitiems prieštaraujančių, iš kiekvieno kūrėjo meninės asmenybės išplaukiančių, kai kuriais atvejais net su ja sutapusių, Lietuvos vaizdų. Taip ir turi būti, nes mūsų poetai ir rašytojai nėra nei reporteriai, nei politiniai mokslininkai, nei sociologai, kurių uždavinys būtų mus informuoti apie gyvenimo sąlygas Lietuvoje, mums Lietuvą interpretuoti. Lietuva visų pirma yra jų kūrybos sudėtinis elementas, ir, tik, į kiekvieną rašytoją individualiai atsigręžus, galima būtų bandyti patirti, kokį vaidmenį Lietuva vaidina jų kūryboje. Vienoks ar kitoks Lietuvos pergyvenimas bus tas, kuris yra charakteringas Aisčiui ar Nagiui, Šlaitui ar Mackui, ar Bogutaitei, ar Malerytei — bet ne visiems drauge.

Žinoma, galima bandyti ieškoti bendrų Lietuvos vaizdo, gal tiksliau Lietuvos pergyvenimo, bruožų mūsų rašytojų kūryboje ir tada juos pagal tai kategorizuoti. Čia vėl tuoj pat susidurtume su chronologijos klausimu — jau 1965 metais Viktorija Skrupskelytė savo įvade į *Lietuvių poezijos* antologijos III tomą nurodė, kad nuo 1945 metų lietuvių poezija smarkiai keitėsi, pavadindama tą kaitą „Egzodo poezijos šuoliai". Turėtume tada svarstyti, mūsų klausimo rėmuose, kaip skiriasi Lietuvos vaizdas rašytojų kūryboje dabar Vakaruose nuo pokario Vokietijos. Rašytojus tada taip pat reikėtų pradėti skirstyti į kartas — žemininkus, jaunuosius, post-jaunuosius — ir kiekvieną iš jų reikėtų, beveik prievarta, tempti į vieną ar kitą stovyklą. Bet kokia būtų vertė tokių apibendrinimų? (Gal užtenkamai „bendrinamos" visokios įžvalgos į literatūrą šių dienų Lietuvoje.) Bebendrindami išgautume tik saują į sociologinę ir literatūros kritikų kalbą išverstų tezių, o gal tik frazių. O būtume praradę savo poetų ir rašytojų tik kiekvienam iš jų būdingą išraišką. Supratimas, kad kūrybinė literatūra yra atskirų, specifinių kūrinių suėjimas draugėn, kurioje jie neprivalo prarasti savo specifiškumo, savo vienkartybės, yra įsitikinimas, kurį įsigijome mūsų sandūroje su Vakarų, bent ligšiolinėm, literatūrinėm tradicijom ir būtų gerai, jeigu mes, nors ir stengdamies būti atviri literatūros kritikos procesams dabartinėje Lietuvoje, jo taip lengvai neatsižadėtumėm, jį pasaugotumėm bent ryšium su lietuviškąja kūryba, kaip reikalingą atsvarą tenykščiai kritinei orientacijai.

Tad, kaip negalime iš savo rašytojų reikalauti, kad jie Lietuvą objektyviai atvaizduotų, taip negalime ir jų kūriniams statyti klausimo, ar teisingai pavaizduota. Kiekvienas Lietuvos vaizdas jau yra teisingas — teisingas jį pateikiančiam rašytojui — nors, aišku, jis gali būti silpnas, siauras, ar tiesiog banalus, nepakylantis iki meno. Pavyzdžiui, prileidus, kad didžiumoje išeivijoje parašytų knygų Lietuva yra vaizduojama, kaip suidealinta, atminimuose išlikusi šalis, mažai ką turinti bendro su gyvenamąja Lietuvos tikrove, reikėtų eiti toliau ir klausti: kodėl, kokiu tikslu ji taip, o ne kitaip vaizduojama? Vienas iš atsakymų būtų, kad imdamasis rašyti apie Lietuvą, beveik joks išeivijos rašytojas dar neįstengė pasiekti meninės distancijos. Anaiptol, kalbėti apie Lietuvą, tai buvo kalbėti apie savo paties sielvartą ar savo lūkesčius. Lietuva tebuvo egzilės priekinė pusė. Klausimą, kiek meniniai pasisekę yra įvairūs išeivijoje kilę kūriniai, tuo tarpu

---

* *Įvadinės pastabos Ateities akademinio savaitgalio Chicagoje 1982 m. spalio mėn. 15—17 dienomis literatūros vakare.*

paliksime nuošaliai, nors, aišku, nuo to visiškai priklausys ir vertė ir galia juose pateikiamų Lietuvos vaizdinių mums, skaitytojams.

Bet kaip tik šičia yra taškas, kur pradeda ryškėti, kodėl vis dėlto reikalinga drįsti sueiti su savo rašytojų kūryba — tai nuojauta, kad išeivijos kūrėjo vaizduotė ir jo žodis galutine savo esme nėra skirtas padėti Lietuvos nemačiusiems ją pažinti, ar net būdas ją išgyventi, bet kažkas daugiau — galbūt ne kas kita, kaip jų žodis, ir yra mūsų ryšys su Lietuva pats savyje. Kiek tai yra svarbu pajusti, tiek yra sunku apie tai kalbėti, nes čia, kad ir patamsiui, nujaučiame, esą atsiradę srityje, kur nedera veržtis su prozaiškų žodžių manta, o verčiau nusiimti kurpes. Ir iš tikrųjų vienas iš ryškiausių būdų, kaip Lietuva mūsų gyvenime veikia, tai yra jos atliekamas religinio simbolio vaidmuo. Tarp kitko, tai neprasidėjo išeivijoje — jau Putinas sakė 1934 metais: „O man tu esi kaip smūtkelis prie kelio...“ Išeivijoje tas Lietuvos, kaip religinio simbolio, vaidmuo tik buvo dar stipriau išryškintas, kaip girdėsime Aistį kalbantį apie išperkantį kraują, Nagį sugrįžtantį į namus, kaip į galutinį gyvenimo tikslą, arba vėliausioje Kazio Bradūno poezijoje taip įtaigiai pasitelkiamus Naujojo Testamento įvaizdžius tautos pergyvenimams duoti meninę formą. Čia galbūt aukščiausio laipsnio sublimacija ir suminėtų poetų kūryboje prasmingiausiai įvykdyta. Gal ji tik poezijoje ir yra įmanoma.

Nevisur, tačiau Lietuvos, kaip šventenybės pergyvenimas, tapo įlietas į neabejotinos meninės vertės kūrybą. Nežiūrint, kad, pavyzdžiui, prozoje absoliuti dauguma veikalų rungėsi su tautiškumo tematika, vaizduodami tai Lietuvos kaimą, tai Nepriklausomybės laikų miestą, tai okupacijų laikmetį, nežiūrint, kad 70 nuošimčių „Draugo“ romano konkursui prisiunčiamų rankraščių savo veiksmą būna nukėlę į Lietuvą, vienaip ar kitaip ją aukštindami, mūsų tautą idealizuodami, daugumai jų trūksta epinės distancijos, kuri vienintelė galėtų praplėsti jų svarstomų egzistencinių klausimų ratą, arba jie nėra išradę pasakojančio balso, kurio autoritetu neabejotume. Lietuvoje, tokioje kaip jų autoriai ją prisimena, jų autoriai yra ir pasilikę, egzilės pergyvenimo jie nėra įstengę integruoti į pilnesnę gyvenimo viziją, kaip sako Rimvydas Šilbajoris (žiūr. „Lietuviška novelė“, *Lietuvių literatūra svetur 1945—1967*. Chicaga: Į Laisvę Fondas Lietuviškai Kultūrai Ugdyti, 1968. Pp. 213—297). Bet tai, žinoma, nėra dabarties Lietuva, o išsaugotoji prisiminimuose. Be abejo, tai nėra priekaištas savyje, bet iš mūsų temos tai išjungia didelę dalį išeivijos prozos.

Taip pat yra ir išimčių. Katiliškiui pavyko Lietuvos gamtą taip panaudoti ir Nepriklausomybės laikotarpio pergyvenimui išrasti tokį pasakojantį balsą, kaip neseniai parodė Violeta Kelertienė, kad Lietuvos, kaip krašto, tikrovė „Miškais ateina ruduo“ yra tapusi to romano galbūt pagrindiniu meniniu sandu. Škėma savo kūryboje sugebėjo atskleisti tėvynės praradimo tragišką gelmę. Landsbergis savo romane „Kelionė“ įstengė komunizmo problemą kelti vispusiškai — gal ir dėl to, kad jo talentas yra taip pat ir dramoje, ir todėl jis gali dabartinę Lietuvos situ-

Išeivijos poetų kai kurie eilėraščiai, skaityti literatūrinėje vakaronėje „Dabarties Lietuva išeivijos rašytojų kūryboje“ Ateities akademiniame savaitgalyje Chicagoje, 1982 m. spalio 15 d., spausdinami šiame žurnalo numeryje.

ŠIAURĖS PAŠVAISTĖ

Bernardas Brazdžionis

Lietuva — mano šiaurės pašvaistė
ir gėlė sidabrinių rytų,
Kas krauju tavo veidą nulaistė
Ir ko raudi prie kryžkelės tu?

Ak, raudočiau ir aš apkabinęs
Tavo kojas gimtoj pakelėj,
Kad iš tavo padangės lininės
Kristų džiaugsmo dienos spinduliai,

Kad, sugrįžęs ant Nemuno kranto
iš tremtinio kelionės liūdnos,
Glausčiau, kaip relikviją šventą,
Radęs slenkstį namų pelenuos.

Ak, norėčiau raudoti iš džiaugsmo
Ir pajust, kad po kojom esi,
Lietuva, žemės žodi švenčiausias,
Lietuva, žemės laimė šviesi!

* * *

Jonas Aistis

Vienas kraujo lašas būt tave nuplovęs,
O vargo jo vieno tu pasigedai,
Nors stiprybę sėmėm iš didžios senovės —
Liko netesėti mūsų pažadai...

Vienų vienas žodis būt tave apgynęs,
Bet varge jo vieno tu pasigedai,
Nors visi žadėjo mirti už tėvynę —
liko netesėti mūsų pažadai...

PRIE VILNIAUS UNIVERSITETO

Julija Švabaitė

1.

Akmenio drabužiu tave apvilko,
kad iškentėtum,
kad būtum tvirtas,
kad nepasiektų niekas
tavo širdies
po titnagu,
po marmuru,
po kiemo arkadų
plytomis — — —

Ir neužgęsta
aliejinio žibinto
spinksulė ten,
Skargos kieme,
po keturių šimtų metų,
kur vienišam lange
prie amžių knygos
ataidi
ritmingi tavo
žingsniai — — —

2.

Jie bandė kirviais iškirsti
tavo vardą,
prie durų, kurias vėrė
Širvydas, prie durų,
kurias varstė
pirmieji šimtas šešios dešimtys
studentų.
Per marą, badą
ir per ugnį
jie ėjo sveikinti
karalių
su mokytojais, muzikantais
ir poezija — — —
Praėjo pro tave beturčiai
ir vedami
raudonu rūbu budelio
prie gėdos stulpo
nuplakti rykštėmis,
ir tie,
palaidoti po laiptų nišom,
(veidu į tave),
po statulėlėm,
ir po vijokliais
su baltu balandžiu. Bučiavo
tavo kiemo grindinį
Mikevičius.
O, Lietuva, tėvyne mano,
daugiau tavęs aš nematysiu,
į ištrėmimą palydėk mane,
rotušės saulės laikrodį,
ir varpininkai elgetos
man skambinkit
varpais — — —

aciją pakelti į universalių žmogiškų konfliktų planą. Gliauda taip pat bando rungtis su esminiais žmogiškais klausimais — jo veikėjai lietuviai, bet jie prašoka savo lietuviškumą ir yra iš esmės mūsų gyvenamojo laiko atstovai. Baronas paskutiniame savo romane vaizduoja Lietuvą, kaip kraštutinių situacijų areną, kaip sprendimų reikalautoją, kurioje veikėjai galutinai apsprendžia savo pačių asmeninę vertę. Almeno „Sauja skatikų" išsiskiria savo kritišku žvilgsniu į išeiviją ir lietuvio vaizdavimu nebe romantinėj šviesoj. Pagaliau, vien faktas, kad Mero kūryba yra lietuviška, ir meniškai lietuviška, yra didelis išeivijos laimėjimas — per ją žydų tautos pergyvenimas yra integruojamas į mūsų kultūrą, ją praturtindamas analogiškai, kaip neįsivaizduotume dabartinės amerikiečių literatūros be Saul Bellow ar Bernard Malamud.

Yra ir dar vieno pobūdžio prozinė kūryba, kurioje dabartinė Lietuva nevaidina atskiro vaidmens, o tačiau jai yra giliai reikšminga. Tai Lietuva, kuri yra įgavusi burtų krašto charakterį, Lietuva amžinai būnanti, todėl, kad ji atskleista keliose plotmėse, kaip tai matome Česlovo Grincevičiaus, Pauliaus Jurkaus, Liudo Dovydėno, Juliaus Kaupo pasakose ir legendose. Ir jose Lietuva yra pasakojimo meninė vietovė, bet šie rašytojai stengiasi išplėsti jos apimtį ir laiko ir erdvės prasme. Čia galime lengviau suprasti, kodėl dauguma rašytojų renkasi Lietuvą, kaip savo pasakojamo veiksmo vietovę, nes Lietuva yra tada kūriniui tas horizontas, kuriame visos kūrinio reikšmės gali būti suprantamos. Bet kada, kaip dažnai atsitinka, neįstengiama kūrinio apimties, vaizduojamos tikrovės, veikėjų žmogiško sudėtingumo tautos istorijos ir tradicijų prasme išplėsti, tos reikšmės tebus silpnos ir galutinai — nereikšmingos.

Kaip tik šį praplėtimą mūsų Lietuvos sampratos ir ryšio su ja pergyvenimo, mūsų laimei, rasime išeivijos poezijoje. Ir paradoksiškai, tai ne dėl to, kad mūsų poetai, labiau negu prozininkai, būtų pasinešę tikslesnį ir meniniai tikresnį Lietuvos vaizdą pateikti. Anaiptol, lyrikoje būtų nepaprastai sunku bandyti išskirti dabartinės Lietuvos vaizdą, nes lyrika, kaip yra teigęs šveicaras literatūros teoretikas Emil Staiger, nesiva-

Ateities akademinio savaitgalio

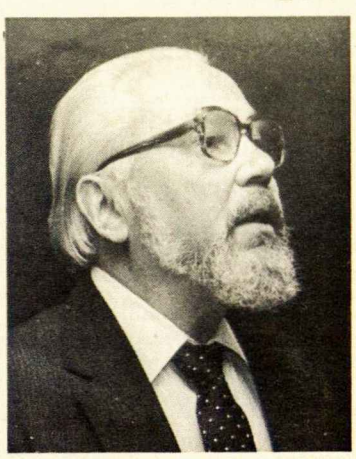

Kazys Bradūnas

duoja istoriniu laiku. Joje dabarties Lietuvą rasime jau integruotą į meninę visumą, į pilną poeto visos būties viziją. Išeivijos poetuose Lietuvos vaizdas neatsiejamas, kaip jau užsiminta, nuo egzilės pergyvenimo, bet perkeistas ir tapęs dalim jų asmeninės poetinės išraiškos, kuri poetinėmis priemonėmis peržengia laikmečio įvykius ir pagaliau istoriją. Gal tik galima būtų apibūdinti Lietuvos vaidmenį šių poetų kūryboje didžiojo šio amžiaus anglų ir amerikiečių poeto T. S. Eliot į kritiką įvesta „objektyvaus koreliato" sąvoka — jų kūryboje Lietuva yra tas tikrovėje atrastas, ar pasirinktas taškas, kurio pagalba jie savo meninę viziją įkūnija. Ir todėl matyti, kaip Aisčio polėkis visuomeninei, pilietinę atsakomybę juntančiai poezijai taip giliai, net aitriai išreiškiamas visos kartos kaltės jausmo išsakymu: „liko netesėti mūsų pažadai". Nagio intymus ir giliai asmeniškas noras rasti galutinį tašką, kur atsilsėtų dvasia, tampa nukreiptas į „namus", tarsi išsvajotą rojaus šalį, kuri dabar jau prarasta. Arba Šlaito palinkimas į pastoralinį, eleginį žanrą, kur geriau ras išraišką negu Lietuvos pievoj po Ukmergės dangum? Niliūnas ilgisi namų, bet jie suvokiami ne geografiškai, o kaip pačios žmogiškos būties versmė. Taip pat Mackus, reikalą išsilaisvinti iš iliuzijų ir visos ligtolinės lietuviškosios kultūros uždedamų varžtų gyvai jausdamas, savo kūryboje atsakė tragišku, bet reikalingu atmetimu ir atsiskyrimu nuo lietuviškų literatūrinių tradicijų — tolygiai, nuo Lietuvos, jei Lietuvą suprasime kaip lietuvių kalbą, kas yra būdinga patiems geriesiems išeivijos poetams. Pas Danguolę Sadūnaitę Lietuva ir reiškiasi, kaip gyva, nuolat iš jos išieškomais naujais poetiniais vaizdiniais, jos eilėraščių kalba.

Bet yra ir tiesiogių integracijos pastangų. Bogutaitei, dar labiau negu Mackui, nes ji atsigręžusi į dabartinę, ne į praeities Lietuvą, neproblematiškas, patenkinantis ryšys su Lietuva yra neįmanomas. Bet neįmanoma ir nuo Lietuvos nusisukti, todėl jos kūryboje jaučiasi tamsus, ir tuo pačiu metu beviltiškai ir graudžiai drąsus, pasiryžimas tą ryšį išlaikyti. Tik vėl, atsisakydama to ryšio reikalavimams besąlyginiai pasiduoti, poetė teigia save, kaip kūrybiškai egzistuo-

PO GIMTUOJU DAINGUM

Vladas Šlaitas

Miega jisai aukštielninkas. Popiečio vėjas
glosto jo mirusius plaukus. Vienišas beržas
saugo jo amžiną miegą, saugo ir supas.
Supas į vieną, supas į kitą
pusę, kad tau, brangusis,
būtų gera vienam miegoti.

Plieno žaizda smilkiny, kaip iširusi rožė,
taip ir nuvys, nė nespėjus pilnai pražysti; taip ir nuvys, įsisegus į tavo plaukus,
kaip žvaigždė smilkiny, po gimtuoju dangum, brangusis.

NAMAI

Henrikas Nagys

Vieną vakarą sugrįšiu vėl namo.
Bus skaidri, šalta žiemos naktis.
Švies didžiulės žvaigždės tylumoj,
ir beržai stovės šalikelėm balti...

Taip prieisiu kelią į namus...
Tolumoj suvirps varpeliai — ir skambės, skambės...
Grįžulas tarp ąžuolo šakų plazdės —
didelis, liepsnojąs, neramus...

Ir praversiu aš namų duris —
pasigirs pažįstami balsai, ir atspindys
plazdančio ugnies ant mano veido kris...
Ir suplaks taip taikiai ir lengvai širdis...

literatūrinės vakaronės programos dalyviai.

Julija Švabaitė-Gylienė

Julius Balutis

Daiva Markelytė

Agnė Kižienė

MOTINA

Alfonsas Nyka-Niliūnas

Gesdama paslaptingoj šviesoj Eldorado,
Begalinių laukų apkabintam name,
Tu klausai, kaip vaikai, Tavo šviesą praradę,
Lyg apakę klajoja naktim neramia.

Ir tada suliepsnoji nors vienai sekundei,
Paskutinėm ugnim jiems kelius šviesdama;
Ir užgęsti tenai, lyg šešėlis, be skundo,
Kaip žvaigždė, begalinėn naktin krisdama.

SAPNAS APIE ŠIAURĘ

Kazys Bradūnas

Vėsioj, begalinėj šiaurėj
Tėviškės sodai šlama
Man kas naktį sapnuos.
Vėsioj, begalinėje šiaurėj
Žvaigždės virš protėvių namo
Klausosi žemės dainos.

Vėsioj, begalinėje šiaurėj
Ant Nemuno kranto molėto
Miega šventi ąžuolai...
Kaip gera... Tartum gulėtų
Aukšto piliakalnio kalne
Ir mano menki pelenai...

Vėsioj, begalinėje šiaurėj.

---

jančią erdvėje, kuri nesutampa su dabarties Lietuva, o tačiau vis tiek yra Lietuva. Julija Švabaitė savu būdu integruoja Lietuvą į dabartinę savo padėtį: „Ir sugrįžau, ir pamačiau, ir paliečiau ranka...“ Išskirtinai minėtinas Kazys Bradūnas, kurio kūryba apjungia visą tautos istoriją, visą lietuviškąją tradiciją, mato visus lietuvius amžių slinkty, kaip narius vienos tautos, vienos bendruomenės. Ir žemė, ir žmonės dalinasi vienoj šventoj tikrovėj — net ir grumstas ant tėvo žemės joje dalyvauja.

Tie, kurie savo dvasioje tebegyvena Lietuvoje, rašė Šilbajoris prieš kiek metų, niekada jos nepaliko. Ką įstengė mums duoti tie, kurie Lietuvą paliko? Tiesiogiai Lietuvos nevaizduodami, jie atvėrė mums kai kurias naujas perspektyvas Lietuvą matyti, suprasti, pergyventi. Kai kurie mums užminė, kad Lietuva nėra nepajudinamas taškas visatoje, parodydami, kad Lietuva kaipo simbolis yra turtingas ir lankstus, kad jis leidžiasi būti transformuojamas skirtingose meninėse vizijose — pavyzdžiui, Mackui Lietuvą gaubiantys iliuziniai vaizdai galėjo išryškėti, kaip būtinai tai, ko reikia atsisakyti tiesos vardan, jeigu siekiama autentiškai, iš vidinių pergyvenimų kylančiai, kūrybai tarnauti. Niliūnas gimtos žemės praradimą ir benamiškumą panaudojo, kaip poetinę priemonę išsakyti žmogaus ontologišką benamiškumą pasaulyje. Jo poezijoje „namai“ nėra Lietuva — tai yra namai, kurių iš viso žmogus neturi. Bet klysime, jei į šį ir panašius poetinius procesus žvelgsime, kaip į grynai asmeninį poeto bruožą, neturintį platesnės reikšmės visiems lietuviams. Iš tikro jie savo būdu paliudija didesnį kūrybinį procesą, vykstantį mūsų bendruomenėje, išsklidusioje po pasaulį. Kai mūsų tėvai ir seneliai kūrė Nepriklausomybę, jų istorinę padėtį ir lūkesčius išsakė buvęs taip plačiai po lietuvius pasklidęs Bernardo Brazdžionio eilėraštis „Per pasaulį keliauja žmogus“. Savo eilute „ir į Nemuno slėnius ateis“ jis reiškė viltį, kad mūsų tauta įsijungs į pasaulio skirtingų tautų ir bendruomenių būrį, kad ji dalinsis visos žmonijos per istoriją sukurtais kultūros lobiais, kad lietuvis savo tėvynėje savo visiškai specifišku tautiškumu irgi bus pilno žmogiškumo reiškėjas. Deja, tą viziją sulaužė, ir mes tikime, kad tik laikinai, šio šimtmečio politiniai posūkiai, uždarę lietuvius, kad jie trokštų istoriniai ksenofobiškoje rusiškoje kultūroje.

Tačiau, iš kitos pusės, dabar mes esame tapę žmonėmis, kurie nuo Nemuno slėnių keliaujame po pasaulį, ne tik į Sibirą ir Kaukazą, bet ir į Australiją, ir Pietų Ameriką, ir Saudi Arabiją. Toj kelionėj pilno žmogaus atsiskleidimas, kaip jis vyksta mūsų rašytojų kūryboje, gali būti mums kelrodis. Simboliai pranoksta meno kūrinį ir leidžiasi pasisavinami asmeniniame ir visuomeniniame gyvenime. Kokius Lietuvos simbolius duoda mums mūsų rašytojai, kokius mes priimame, kokius atmetame? Galbūt mums reikia daug Lietuvos įvaizdžių — ir kunigaikščių Lietuvos, ir „didvyrių palaimintos žemės“, ir pasakų šalies, ir samanotos bakūžės, ir provincijos miestelių, ir po visą pasaulį pasklidusių lietuvių tik sąmonėje nešamos Lietuvos.

Iš savo rašytojų patyrę, kad negalime sutapatinti Lietuvos jų kūrybos su Lietuva prie Baltijos, vis dėlto dar galime klausti, tad kokį vaidmenį mums turi Lietuva, tas kraštas, kuriame šiuo metu kiti lietuviai gyvena ir vargsta, ir kenčia, ir džiaugiasi, ir viliasi? Man atrodo, kad atsakymo į tai galime irgi paieškoti mūsų kūryboje. Kalbėdami apie išeivijos lietuvių poetų ir rašytojų pasiektą Lietuvos sampratos praplėtimą, užsiminėme, kad Lietuvą jie vis labiau mums darė *erdve* — mūsų erdve visame pasaulyje, įimančia

būtinai ir Lietuvos kraštą ir jos žmones, bet juo neapsiribojančia. Lietuva yra ir mūsų kalba, ir mūsų istorija, ir visos mūsų žmonių kūrybinės pastangos, ir visi mūsų tarpusavio ryšiai. Tik suvokdami Lietuvą kaip erdvę, mus išlaisvinančią, mus pasiunčiančią toliau į pasaulį, mes galėsime save realizuoti, kaip žmonių junginį, kuris vertai pasaulyje savo duotą, o gal iš tikrųjų išsikovotą, laiką praleido. Kitaip mes uždusime po kaltės, kančios, atsakomybės ir pareigų Lietuvai našta. O Lietuva irgi gali mus išlaisvinti, ne vien mes ją. Ji jau yra išlaisvinusi kūrybiškai savo dovaną panaudoti ne vieną poetą ir rašytoją.

Bet tas nereiškia, kad šitokioj perspektyvoj nebūtų svarbus fizinis ir dvasinis ryšys su pačiu Lietuvos kraštu. Jo vaidmuo visada buvo ir pasiliks, kaip versmės mūsų bendrai gyvybei, versmės, kuri grindžia mus pačius. Apdovanojusi mus pačiais svarbiausiais dalykais pasaulyje — kalba, istorija, broliais ir seserim, mus išleidžia į pasaulį gyventi ir savo paskirtį susirasti. Kaip motinai, jei galima momentui šį sentimentą pasiskolinti iš Vinco Mykolaičio-Putino, mūsų tėvynei visai nebus svarbu, kad ji būtų mūsų šlovinama, ar kad nuolatinis mūsų dėmesys būtų sukauptas tik į ją, išjungiant visa kita pasaulyje. Užteks, jei mes savo gautąją progą žmogiškos pilnatvės siekti vertai panaudosime.

Tai, ką čia nevisai vykusiai bandžiau pasakyti, yra geriau pasakęs Putinas savo 1934 metų eilėrašty „Lietuva“. Skaitydama paliksiu vietoj žodžio „smūtkelis“ žodį „motina“ — nes viena, nepasisekė surasti originalaus teksto, o antra, nežiūrint tų sumetimų, kuriais pakeitimas buvo padarytas, poetiškai jis nėra nepriimtinas:

Vieniems tu didvyrių palaiminta žemė,
Kitiems — tu nykštukų varginga tėvynė,
O man tu — kaip motina, laukianti kryžkelėj
Su meile, paguoda, globa ir nakvyne.

Vėlai iškeliavęs iš tėviškės klonių
Į kito pasaulio laisvingą rytojų,
Aš pusėje kelio, vidurnakčio gūdy,
Palinkusia galva prieš tave sustoju.

Žinojau, kad tu rūpestinguoju žvilgsniu
Palaiminsi mano ir sėją, ir piūtį.
Bet leiski man, savo paklydusiam sūnui,
Tyliai prie tavęs ligi ryto pabūti.

Tu man paslaptis, kuri myli ir kenčia —
Ir žodžiais išreikšti tave nemokėsiu,
Tik naują gyvybę krūtinėj pajusiu
Po tavo priglobiančių rankų pavėsiu.

Paskui aš nueisiu, kaip daugel nuėjo,
Į gūdžiąją naktį šešėlių šešėliais,
Bet aušrą ir rytmečio varpą išgirdęs,
Žinosiu, kad tu buvai mirus, o kėleis.

Prie šių žodžių nieko nebegalėdami pridėti, toliau klausysimės dabartinės išeivijos poetų ir rašytojų — iš jų patirsime tolimesnius žodinius mūsų tėvynės pavidalus.

Vitalija Bogutaitė

Nusibrėžiau ratą kreida,
Ir tai bus mano žemė:
neperžengiama,
neišmatuojama,
nepasiekiama.

Išėjau nelydima.
Sugrįžau nekviečiama.
Ne su visam parėjau —
tik su visam
negrįšiu.

Renku pabirusias dienas.
Varstau, kaip vynuoges,
ant smilgos,
kad vienatvėj,
pridėjus prie lūpų,
žodžiai neišsprūstų —

•

Išdegus žemė.
Išdegus erdvė.
Tik laikas
sugeria ašaras.
Ir vidurnaktį,
išbrinkę lietuje,
atsiskleidžia mano veidai
nepažįstami,
svetimi.
Išdegintoj žemėj,
išdegintoj erdvėj
protėviai aria
laukus,
kad javai užderėtų.
Kad duonelė prinoktų.

•

Nusibrėžiau ratą,
ir tai yra mano žemė.
Renku pabiras dienas.
Džiovinu, lyg uogas.
Nors lyja jau keturiasdešimt
dienų ir naktų —
renku dienas
ir tiesiu kelią
nuo vienos pusės
į kitą —
Aparti laukai.
Užderėję javai
laukia piūties —

•

Ne su visam, motule,
ne su visam, širdele,
sudrėkus žemelė
pravirko:
laukai aparti,
rugiai nupiauti,
duonelė rupi.

Penkių šimtų metų mirties sukaktį minint

ŠVENTAS KAZIMIERAS

SIMAS SUŽIEDĖLIS

1458-1848

Ištraukos iš netrukus spaudoj pasirodysiančios Simo Sužiedėlio studijos „Šventas Kazimieras, 1458-1484“, kurios atspausdinimu rūpinasi Šv. Kazimiero 500 m. mirties minėjimo komiteas.

Lietuvių tauta savo Šventojo susilaukė vėliau negu kitos Europos tautos, nuo kurių ji atsiliko, vėluodama priimti krikščionių tikėjimą. Pirmasis ir ligi šiol vienintelis viešai pripažintas Lietuvos šventasis yra šventas Kazimieras. Jis buvo Lietuvos ir Lenkijos karaliaus sūnus ir sosto įpėdinis. Gimė 1458 metais Krokuvoje, senoje Lenkijos sostinėje, ir tenai užaugo. Protarpiais lankė Lietuvą ir kurį laiką joje gyveno, pavaduodamas tėvą. Mirė 1484 metais Gardine, Lietuvos pilyje, visai dar jaunas. Palaidotas buvo Lietuvos sostinės katedroje, Vilniuje, kur jam įrengta atskira koplyčia. Popiežius Leonas X 1521 metais pripažino šventuoju. 1984 metais sueina penki šimtmečiai nuo šv. Kazimiero mirties.

„Šventasis yra brangi Dievo dovana tam kraštui, kur ilsisi jo žemiškieji palaikai“ — rašo Lietuvos vyskupai (1981), ragindami ruoštis artėjančiam šv. Kazimiero jubiliejui. Gimęs dangui, šventasis tebegyvena tautos mintyse, kreipdamas jas į Dievą, o maldose prašomas užtaria pas visagalį Viešpatį. Šia mintimi popiežiai skiria tautoms ir bendruomenėms šventuosius Globėjus, kad šviestų savo pavyzdžiu ir padėtų gyvenimo rūpesčiuose. Lietuvos dangiškuoju Globėju šv. Kazimieras buvo paskelbtas 1636 metais popiežiaus Urbono VIII. Mūsų laikais popiežius Pijus XII paskyrė šv. Kazimierą ‚visos lietuvių jaunuomenės ypatingu danguje esančiu Globėju pas Dievą‘ (Roma, 1948 birželio 11). Priminęs, kad šiais laikais skaistybės dorybė puolama visokiais būdais ir priemonėmis, popiežius ragino lietuvių jaunimą sekti šv. Kazimierą, kuris visą gyvenimą išliko skaistus ir kuris ypatingai garbino Nekalčiausiąją Dievo Motiną.

Šv. Kazimieras buvo ir tebėra garbinamas ne tik Lietuvoje ir Lenkijoje, bet ir kituose kraštuose. Lietuvoje nemažai pastatydinta šv. Kazimiero bažnyčių ir koplyčių, įrengta altorių, sukurta jo statulų, nupiešta paveikslų. Šventojo vardu vadinamos kai kurios vienuolių kongregacijos, kultūrinės organizacijos, įstaigos ir mokyklos. Nepriklausomoje Lietuvoje tarp dviejų pasaulinių karų šv. Kazimiero metinė šventė (kovo 4) buvo valstybinė. Paskutiniais nepriklausomybės metais visame krašte buvo įsisiūbavęs kazimierinis sąjūdis, užgniaužtas karo veiksmų ir okupacijų.

Šv. Kazimiero sukaktis sutampa su Lietuvos nelaisve. Popiežius Pijus XII minėtoje brevėje rašė, kad Lietuva esanti „taip didelėje nelaimėje, už kurią didesnės nėra buvę lietuvių istorijoje“. Šventasis Tėvas turėjo mintyje Sovietų Rusijos pavergtą Lietuvą, jos blaškomus ir persekiojamus dėl tikėjimo lietuvius. Sovietinė vyriausybė pavertė profaniniu muziejumi Vilniaus katedrą — senąją Lietuvos šventovę, kuri nebuvo liečiama 600 metų. Šv. Kazimiero karstas, kuris beveik 500 metų buvo laikomas katedros koplyčioje, iškeltas į priemiesčio bažnyčią (1953). Tai didelė ir skaudi neteisybė lietuvių tautai ir Katalikų Bažnyčiai. Šv. Kazimiero jubiliejaus nebus galima atšvęsti tikroje jo šventovėje.

Seneliai ir tėvai

Algirdo sūnus Jogaila buvo šv. Kazimiero senelis, tapęs Lietuvos didžiuoju kunigaikščiu po tėvo mirties (1377).

Sofija, šv. Kazimiero senelė, prieš ištekėdama už Jogailos, buvo stačiatikė. Vilniaus vysk. Motiejus priėmė ją į Katalikų Bažnyčią ir sutuokė su karalium Jogaila. Vainikavimo iškilmės įvyko Krokuvoje 1424 vasario 12. Jogaila ir Sofija susilaukė trijų sūnų; vienas mirė lopšyje, o du užaugo — Vladislovas (1424—1444) ir Kazimieras (1427—1492), šv. Kazimiero tėvas.

Šv. Kazimiero tėvas, Kazimieras Jogailaitis, gimė Krokuvoje 1427 lapkričio 29. Einant jam tryliktuosius metus, Lietuvoje buvo nužudytas didysis kunigaikštis Žygimantas (1440), Vytauto Didžiojo brolis. Lietuvos didikai tada savo valduvu išrinko trylikametį Kazimierą. Keleriais metais anksčiau jo brolis Vladislovas, mirus karaliui Jogailai, buvo įsodintas į Lenkijos sostą (1434), bet trumpai jame tepabuvo. Popiežiui

„Lietuvių tauta savo Šventojo susilaukė vėliau negu kitos Europos tautos, nuo kurių ji atsiliko, vėluodama priimti krikščionių tikėjimą. Pirmasis ir ligi šiol vienintelis viešai pripažintas Lietuvos šventasis yra šventas Kazimieras“.

Eugenijui IV paskelbus kryžiaus žygį prieš turkus, kurie iš Azijos veržėsi į Europą (Balkanus), Vladislovas su būriu lenkų išvyko į tą žygį ir iš jo nebegrįžo; žuvo Varnos kautynėse prie Juodųjų marių (1444). Lenkai laiko jį karžygiu, savo gyvybę paaukojusiu už Kristaus tikėjimą.

Lietuvos didysis kunigaikštis Kazimieras, kviečiamas užimti brolio sostą Lenkijoje, delsė vykti į Krokuvą. Jis derėjosi su Lietuvos didikais, kurie baiminosi prarasti atskirą valdovą Vilniuje. Lenkai norėjo turėti Kazimierą karalium, kuris iš Krokuvos valdytų ir Lietuvą, kaip Lenkijos valstybės dalį. Nei Lietuvos didikai, nei Kazimieras su tuo nesutiko. Pagaliau buvo sutarta: Kazimieras užimsiąs Lenkijos sostą, bet nesiaurinsiąs Lietuvos sienų nei jos savarankiškumo. Krokuvoje jis 1447 birželio 25 vainikavosi Lenkijos karalium, likdamas drauge didžiuoju Lietuvos kunigaikščiu.

Karalius Kazimieras vedė Elzbietą Habsburgaitę, Austrijos kunigaikščio ir vokiečių imperatoriaus Albrechto II (1438-1439) dukrą. Mirus abiems tėvams, būsimoji šv. Kazimiero motina, likusi našlaite, augo Vienoje pas savo dėdę imperatorių Fridrichą III (1437-1493). Lenkijos didikams norėjosi ją gauti į žmonas savo karaliui Vladislovui, o vėliau — Kazimierui...

Ant tos laiko ežios Kazimiero ir Elzbietos karališkoje šeimoje užaugo šeši sūnūs ir penkios dukros. Vienas iš jų tapo šventuoju. Lietuviai turi pagrindo laikyti jį savo tautos nariu, nes jo proseneliai, seneliai ir tėvas buvo lietuviai, motina — vokietė. Su lenkų tauta rišo tai, kad gimė ir užaugo Krokuvoje.

Vengrijos sosto rakštis

Šv. Kazimieras buvo sankabos žiedas pačių stambiųjų Europos dinastijų: Gediminaičių (Geležinio Vilko) ir Habsburgų (Vanagų).

Habsburgai ir Gediminaičiai susivaržė dėl Čekijos ir Vengrijos sostų. Mirus tų valstybių karaliui Liudvikui Habsburgui (+1457), karalienės Elzbietos broliui, ji pasijuto turinti teisę abu sostus paimti savo vaikams. Mat, Čekiją ir Vengriją buvo valdęs ne tiktai jos brolis, bet ir senelis ir tėvas. Nepaisydami tos dinastinės praeities, abu kraštai išsirinko vietinius valdovus: čekai karaliaus skeptrą atidavė husitų vadui Jurgiui iš Padiebradų (1459-1471), o Vengrijoje šv. Stepono karališkąjų vainiką užsidėjo Motiejus Hunyadis Korvinas (1458-1490). Karalienė gi Elzbieta teigė jį pasielgus neteisingai: jis užsėdęs ne savo karališkąjį krėslą. Ir lenkų ponai įsigeidė vengrų žemės, remdamiesi tuo, kad pirmoji Jogailos žmona Jadvyga buvo Vengrijos karalaitė. Užsimota karalių Motiejų išversti jėga ir įsodinti karalaitį Kazimierą. Tam pritarė ir kai kurie vengrų didikai.

1471 rugsėjo 20 Krokuvoje buvo paskelbtas priekaištus karaliui Motiejui raštas, skelbiąs jam karą. Tą raštą pasirašė šv. Kazimieras kaip Vengrijos sosto įpėdinis. Jam, be abejo, buvo įdvelkta mintis, kad jis einąs kovoti už savo teises ir tiesą. Karaliui Motiejui buvo prikišta, kad jis neteisėtai valdąs Vengriją, kad nesirūpinąs ginti krašto nuo turkų, kad leidžiąs krikščionis imti nelaisvėn. Kazimieras einąs vaduoti vengrų iš priespaudos. Jam buvo priskirti patarėjai ir karo vadai. Vengrijos sieną peržengė dvylika tūkstančių karių 1471 spalio 2. Kitą dieną (spalio 3) šv. Kazimierui suėjo lygiai trylika metų.

Karalium Motiejum Korvinu buvo nepatenkintų vengrų didikų, kurie dėjosi su lenkais, norėdami jį nuversti; tačiau savo užmojo nepasiekė. Lenkai šiuo atveju buvo prasti talkininkai. Menkai parengta ir vadovaujama jų kariuomenė po kelių nesėkmingų susirėmimų turėjo trauktis ir laikytis užimtų pasienio pilių... Romai spaudžiant, buvo sudarytos karo paliaubos.

Šv. Kazimiero biografijose kartais rašoma, kad toji karinė nesėkmė taip jį paveikusi, jog visam amžiui išsižadėjęs karališkojo vainiko ir nusprendęs siekti šventojo aureolės. Toks pasakojimas neatitinka istorinės tiesos. Jaudinosi, be abejo, visa karališkoji šeima, nelaimėjusi jos pačios sukelto karo, o šv. Kazimieras kurį laiką nesirodė viešumoje dėl ištikusios jį nešlovės. Nebuvo tai jo kaltė: ne jis karo geidė, ne jis pralaimėjo, tačiau vaikišku dar galvojimu prisiėmė atsakomybę...

Laikui bėgant, šv. Kazimiero širdyje silpo išgy-

„Ant tos laiko ežios Kazimiero ir Elzbietos karališkoje šeimoje užaugo šeši sūnūs ir penkios dukros. Vienas iš jų tapo šventuoju. Lietuviai turi pagrindo laikyti jį savo tautos nariu, nes jo proseneliai, seneliai ir tėvas buvo lietuviai...“

ventas nemalonumas, lyg kas būtų ištraukęs įsmigusią rakštį. Jis pradėjo suprasti, kad jo tėvų ir Lenkijos didikų užmačios gauti Vengrijos sostą buvo neteisios ir nekrikščioniškos. Jos skaldė krikščionių jėgas, kada popiežius norėjo jas jungti ir nukreipti prieš turkų pavojų... Žygis į Vengriją buvo jo pirmoji ir paskutinė karinė ekspedicija, nesavaranki ir nenusisekus. Negavęs atsisėsti Vengrijos soste, išsivadavo iš savo giminės dinastinių rungčių ir sunkiai aplenkiamų vedybų.

Vavelio pilies karaliūnas

Vladislovą išleidus į Pragą, Vavelio pilies rūmuose Krokuvoje vyriausias iš kareliaus sūnų liko Kazimieras. Dvariškiai, kurie geriau pažino karališkąją šeimą, apsidžiaugė, kad jis neužkliuvo už Vengrijos skeptro. Kazimieras buvo laikomas gabiausiu karaliaus sūnumi, tad labiau už kitus savo brolius tiko būti sosto įpėdiniu...

Augdamas šv. Kazimieras išliko tvirtas ir ištvermingas jį supusioje karališkoje prabangoje (*inter regales delicias*). Krokuvoje, kaip ir kitų valdovų rūmuose, nestigo ištekliaus ir karališkųjų dvariškių. Jis sukiojos viešame Vavelio pilies gyvenime, trynėsi iškilmėse ir puotose. Mielu jų dalyviu buvo paaugęs Aleksandras, jaunesnysis šv. Kazimiero brolis. Riebulis ir pilnaveidis, nusekęs liemeningą savo motiną, mėgo sočiai pavalgyti, nugerti kupiną taurę vyno, pasiausti linksmoje pramogoje. Masino jį taipogi žirgų lenktynės, ir tam savo žaismui tuštino valstybės iždą dosnia tėvo ranka.

Šv. Kazimierui visa tai buvo svetima. Jis anksčiau už kitus pakildavęs nuo vaišių stalo, išslysdamas iš kaitrios svečių grūsties ir ieškodamas nuošalumo. Nubosdavęs jam tasai žemiškos dvasios nesotumas, ir jis nieko kito taip nealkęs, kaip jungties su Dievu. Kai jo pasigesdavo pilies rūmuose, tarnai užtikdavo bažnyčioje, klūpantį prie Nekaltosios Mergelės altoriaus. Vavelyje stovėjo ir tebestovi Šv. Stanislovo katedra, kur dažnai užeidavo pasimelsti. Čia buvo paminkliniai karstai abiejų jo senelių — Jogailos ir Sofijos. Jogaila, krikštydamas Lietuvą, pastatydino ir Vilniuje Šv. Stanislovo katedrą. Prie jos durų vėliau klūpojo šv. Kazimieras, negalėdamas nė nuvokti, kad bus iškeltas toje katedroje į altorių, o brolis Aleksandras ras atilsį po tuo pačiu altorium. Mirtis išryškino skirtingą jų gyvenimo būdą.

Karaliaus palydovas

Eidamas septynioliktuosius metus (1475), šv. Kazimieras tapo nuolatiniu palydovu tėvo kelionėse ir pagalbininku kasdienos darbuose... Numatytas užimti sostą, jis turėjo geriau pažinti valstybės reikalus ir įgyti patyrimo valdyti. Šv. Kazimieras drauge su tėvu dalyvaudavo seimo ir karaliaus tarybos posėdžiuose, tardavosi su diduomenės atstovais, sutikdavo svečius ir pasiuntinius. Dancige susitikus su švedų karalium Kristijonu, šv. Kazimieras savo tėvui buvo vertėju. Lotyniškai karalius Kazimieras nemokėjo.

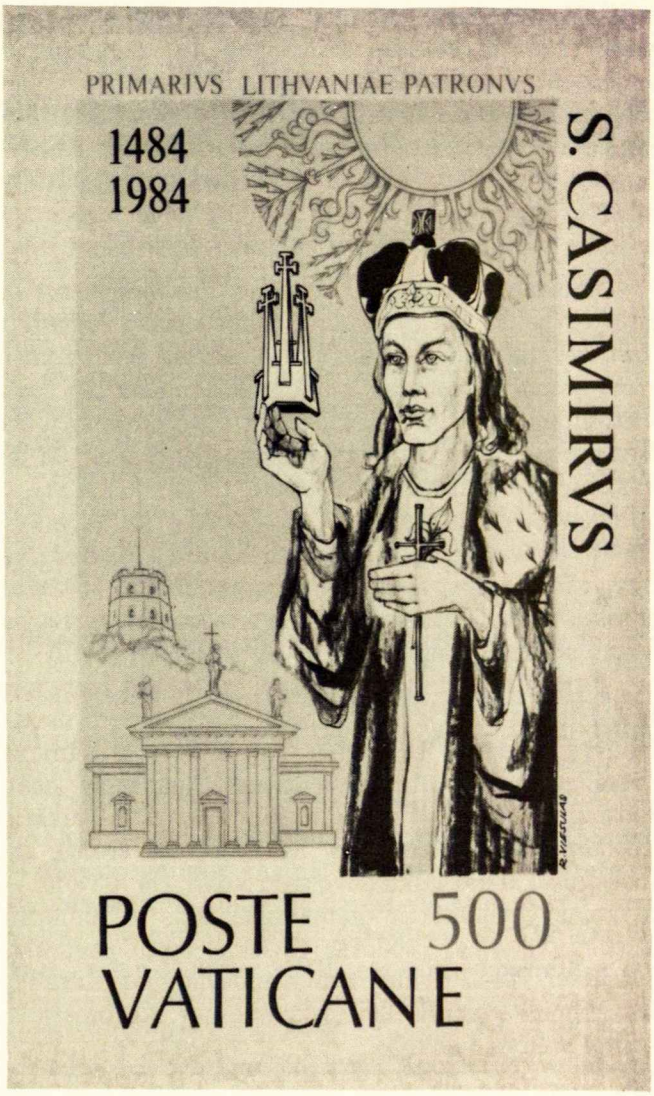

Dail. Romo Viesulo paruoštas, šv. Kazimiero sukakčiai skirtas, pašto ženklo projektas

1479 metais Trakuose karalius su dviems sūnumis priėmė Venecijos ambasadorių Contarinį, grįžusį iš Persijos. Jisai ir vėl savo raštuose užsiminė matęs karalių Kazimierą ir du jo sūnus, kurie vilkėjo tamsiai rausvo satino drabužiais ir atrodė tokie jauni bei gražūs, it du angelai (*che doi angeli*). Tai buvo šv. Kazimieras ir Jonas Albrechtas.

Karalius Kazimieras valdė dvi valstybes — Lietuvą ir Lenkiją. Abu kraštai tvarkėsi savarankiškai. Karalius juos rišo savo asmeniu, bet nei vienas nei antras nebuvo savo valdovu patenkinti. Lenkai niurnėjo, esą jis labiau mėgstąs lietuvius, nesirūpinąs tampriau surišti Lietuvą su Lenkija. Lietuviai jautėsi nuvilti, kad netesi pažado išlaikyti Lietuvą senose jos sienose — neatgauna lenkų užgrobtos Podolės. Tokį pažadą buvo davęs, kai jam, didžiajam Lietuvos kunigaikščiui, buvo leista užimti Lenkijos sostą (1447)...

„Gerindamas santykius su Roma, vienu atveju šv. Kazimieras nesutarė su popiežium Sikstu IV, kuris gerinosi didžiajam Maskvos kunigaikščiui Jonui III... Jam geriau buvo žinoma negu Romai, kad viltis palenkti Maskvą bažnytinei unijai buvo tuščia".

Jausdami didėjantį Maskvos pavojų, lietuviai Brastos seime (1478) melste meldė karalių nepalikti Lietuvos be valdovo. Lietuvių prašymą ašarodamas rėmė Jonas Albrechtas, galbūt tikėdamasis būti tėvo vietininku Lietuvoje. Amžiumi jis buvo pirmas po šv. Kazimiero, einąs jau devynioliktuosius metus. Jei tėvas mirtų, šv. Kazimieras įsėstų į Lenkijos sostą, o Albrechtas gautų valdyti Lietuvą. Abu jie dalyvavo Lietuvos Brastos seime. Tačiau karalius Kazimieras buvo kietai užsispyręs, nenorėdamas išleisti Lietuvos iš savo rankų. Lietuvių prašymo nepatenkino, bet po seimo su abiems sūnumis išvyko į Lietuvą (1479).

Karalius Kazimieras, matyti, jautė, kad Lietuvoje bruzdėjimas prieš jį buvo gerokai įrūgęs. Dvejus metus išbuvęs, padėties nepataisė. Karaliui ir jo sūnums grėsė pavojus būti nužudytiems. Sąmokslas buvo ruošiamas Velykų metu (1481) per kunigaikščio Teodoro Bielskio vestuves. Susekus tuos kėslus, sąmokslininkai dar laiku buvo pakrikdyti. Du jų vadai — Mykolas Olelkaitis ir Jonas Alsėniškis — nubausti mirtimi; tretysis, Teodoras Bielskis, spėjo pasprukti Maskvon, iš kur vyniojosi to sąmokslo gijos. Karalius Kazimieras ir toliau liko Lietuvoje, o šv. Kazimierą išsiuntė valdyti Lenkijos.

Lenkijos valdytojas

Šv. Kazimieras dvejus metus (1481-1483) ėjo Lenkijos karaliaus pareigas. Gana dažnai jis laikomas gležnu jaunikaičiu, atitrūkusiu nuo žemės ir skendėjusiu maldoje. Išleidžiama iš akių, kad tuo metu, kai tėvas išsiuntė jį Lenkijon, buvo jau subrendęs vyras, pradėjęs trečiąjį dešimtį metų. Jis sugebėjo atsidėti būtiniems žemės reikalams, kad jie būtų dorai ir teisingai tvarkomi. Karaliaus vietoje rūpinosi valstybės administracija, karine parengtimi, teismais, iždu, santykiais su kitomis valstybėmis. Rūpesčio buvo nelengvo, tačiau pasirodė esąs pajėgus ir išmanus. Ypač gerai aptvarkė valstybės iždą.

Karalius Kazimieras buvo įbridęs į dideles skolas, užstatęs valstybės dvarus, stigęs lėšų neapseinamoms išlaidoms... Šv. Kazimieras, kiek galėdamas, prilaikė nuostolingus tėvo dovanojimus, stabdė bergždžias išlaidas, šalino eikvotojus ir grabišius. Taupydamas lėšas, išpirko dalį įskolintų karališkųjų dvarų, galėjo laiku atlyginti kariams algininkams. Taikos metu jie būdavo samdomi pasienio pilių įguloms sudaryti. Kariai bajorai išsiskirstydavo savo ūkių dirbti.

Santykiuose su valdiniais buvo teisingas ir paslaugus. Braslavo miestui vienu reikalu rašė (1481 vasario 1): „Man būtų maloniausia ne tiktai dėl to, kad tai yra teisinga, ką didžiai vertinu ir noriu to laikytis, bet ir todėl, kad būtumėte patenkinti, ko ypač trokštu". Tai žinojo gerai tie, kurių bylas sprendė ar kitus jų reikalus tvarkė. Iš karaliaus rūmininkų buvo reikalaujama santūraus ir doro elgesio. Čia galėjo atsiremti ir savo motina, karaliene Elzbieta; jie abu nepakentė niekatauškių ir palaidūnų.

Šv. Kazimiero tėvas buvo atvėsinęs santykius su Roma. Vakarų Bažnyčios suskilimo metu, palaikydamas naujai išrinktą popiežių Mikalojų V, išsirūpino teisę skirti kunigus į beneficijas ir nominuoti vyskupus, varžydamas tokiu būdu bažnytinės vyresnybės laisvę. Be to, ir jo politika Vengrijoje bei Čekijoje kryžiavosi su popiežių nusistatymu. Karalius Kazimieras vienur kliudė kovoti su turkais, kitur dėjosi su Bažnyčios smerkiamais husitais. Šv. Kazimieras rūpinosi tėvo politikos vingius ištiesinti. Suprasdamas Romos Bažnyčios susirūpinimą turkų pavojumi krikščionybei, nebekliudė kovai Vengrijoje, nors tebesilaikė įsitikinimo, kad priklausanti jo giminei.

Gerindamas santykius su Roma, vienu atveju šv. Kazimieras nesutarė su popiežium Sikstu IV (1471-1484), kuris gerinosi didžiajam Maskvos kunigaikščiui Jonui III (1440-1505), norėdamas jį palenkti Vakarų ir Rytų Bažnyčių suvienijimui. Jonui III į žmonas buvo įpiršta paskutiniojo Bizantijos imperatoriaus brolaitė Sofija (Zoe), auginta ir globota Vatikane. Vestuvės įvyko 1472 metais. Popiežius Sikstas IV buvo pasirengęs Maskvos valdovui pripažinti ir caro titulą. Tokį žingsnį šv. Kazimieras laikė neišmintingu. Jam geriau buvo žinoma negu Romai, kad viltis palenkti Maskvą bažnytinei unijai buvo tuščia. Mat, žlugus Bizantijos imperijai (1453) drauge su Rytų Bažnyčios centru Konstantinopolyje, religinio tos Bažnyčios židiniu pasidarė Maskva, perėmusi Bizantijos tradicijas ir pasiskelbusi ‚trečiąja Roma' — tikrąja Kristaus Bažnyčia. Šia priedanga Maskva ryžosi jungti ir vadovauti visiems stačiatikiams, kur jie begyventų. Stačiatikių buvo visu rytiniu Lietuvos paribiu, tad Maskvos kunigaikštystės stiprėjimas ir jos užmojai buvo Lietuvai pavojingi. Nenešė naudos ir Katalikų Bažnyčiai, kurią Maskva laikė atskalūne. Taigi šv. Kazimieras ir jo tėvas visiškai pagrįstai priešinosi popiežiaus Siksto IV ryšiui su Maskva.

Tėvo pavaduotojas Lietuvoje

Po dvejų metų sunkios naštos Lenkijos karaliaus pareigose šv. Kazimierui reikėjo atilsio. Akivaizdžiai silpo jo sveikata. Rodėsi džiovos ženklai, greičiausiai marinimosi pasekmės. Manyta galėsianti padėti darbo ir gamtos atmaina. 1483 metų pavasarį su tėvais ir abiems jaunesniais broliais iš Radomo atvyko į Lietuvą.

Vilnių pasiekė gegužės mėnesį. Lietuvos sostinė tada nebuvo dar erdviau išsistačiusi. Miestas nedidelis puslankiu glaudėsi prie didžiojo kunigaikščio pilies kiemo. Jį supo kalvos, apaugusios medžių kuokštėmis. Pašlaitėmis sklido alpus žiedų kvepėjimas. Iš Vilniaus keliaujant į Trakus, pakelėse dvelkė liepų medumi.

Vilniuje šv. Kazimieras nesiėmė tiek darbo, kaip prieš tai Krokuvoje ir Radome. Sveikata neleido, ir tėvas neskyrė didesnių uždavinių. Tiktai nominaliai pavadavo tėvą tuo metu, kai stigo abiejų vyriausiųjų Lietuvos pareigūnų — kanclerio ir vicekanclerio. Jie buvo skiriami. Šv. Kazimieras šiek tiek triūsė valstybės raštinėje. Dokumentų knygose yra užsilikusių jo ranka rašytų įrašų. Jis sudarė sąrašą pažymėjimų, kuriems reikėjo karaliaus patvirtinimo, ir tai buvo padaryta Liublino seime (1484). Kiek šv. Kazimieras pats turėjo įsakomosios galios ir kiek ja naudojosi, nežinoma. Apskritai iš devynių mėnesių jo buvimo Vilniuje ir Trakuose neliko šaltiniuose žymesnių pėdsakų.

Ankstyvosios šv. Kazimiero biografijos pabrėžia, kad Vilniuje, o anksčiau ir Krokuvoje bei Radome, rūpinosi tų miestų vargšais: šelpęs apleistus, paliegusius, neturtingus.

Vilniuje aplamai buvo tyliau negu Krokuvoje... Šv. Kazimieras savo nuotaika skyrėsi iš gaubusios jį aplinkos. Tik iš šalies galėjo atrodyti, kad mielai kalbasi su pilies dvariškiais ir savaisiais, motina ir broliais, savo gi mintimi ir baigusia gruzdėti sveikata buvo jau atitokęs nuo šio pasaulio. Šv. Kazimieras išgyveno Vilniuje paskutines dvasinio susitelkimo dienas.

Maldos ir askezės dienos

Vilniaus žemutinės pilies kieme po gaisro (1419) Vytautas Didysis pastatydino naują erdvesnę katedrą ir didžiojo kunigaikščio rūmus. Jie išliko iki XVI amžiaus. Šv. Kazimieras gyveno tuose rūmuose ir meldėsi Vytauto statydintoje katedroje.

Maldai jis skirdavo nemažai laiko dieną, dalyvaudamas pamaldose, ir keldavosi melstis naktį...

Šv. Kazimierą ypatingai jaudino Kristaus kančia. Kaip tiktai jo laikais (nuo 1420) per vienuolynus pradėjo plisti Kryžiaus keliai arba stotys. Dar Krokuvoje žmonės matydavo susimąsčiusį prie Nukryžiuotojo kančios kelio. Vilniuje tarnai jį užtikdavo kambaryje klūpantį po kryžiumi. Neatsitraukdamas mąstydavo apie Išganytojo kančią. Šv. Kazimiero „skausmingą užuojautą Nukryžiuotajam Išganytojui" iškelia minėtas vokiečių autorius savo knygoje ‚Karžygiai ir šventieji'...

Išganytojo kryžius neatskiriamas nuo Motinos Sopulingos; tai pasako ir giesmė *Stabat Mater Dolorosa.* Šv. Kazimieras buvo pamilęs tą Motiną — didžio skausmo ir nežemiško nekalto žėrėjimo. Dar būdamas paaugliu, klūpojęs prie Angelų Karalienės statulų bažnyčiose. Nuo to laiko nekaltybė tapo jo gyvenimo siekiniu. Per visą šv. Kazimiero žemišką buitį nusidriekia nekaltas tyrumas. Iš širdies gilumos plaukė giesmė, kaip tyra, vaiski meilė — kasdien giedamas Marijai himnas *Omni die dic Mariae:* ‚Mano siela giesmę mielą siųsk Marijai kas dieną'. Tai vienas iš gražiausių viduramžių religinių kūrinių, skirtų Nekaltosios Mergelės garbei *(Acta Sanctorum, Martii I, Parisiis, 1865).*

Šis poetinis himnas rastas šv. Kazimiero karste prie jo galvos. Ten jis buvo padėtas, arba jam pačiam prašant, arba jo artimųjų, kurie žinojo jį kasdien tą giesmę kartojus...

Prieglobstis sentėvių žemėje

Vilniuje ir Trakuose šv. Kazimieras prabuvo daugiau kaip pusę metų. Jo sveikata negerėjo. Anais laikais nebuvo vaisto nuo džiovos...

1484 metų pradžioje, po Kalėdų švenčių, karalienė Elzbieta su dviem sūnumis išsirengė grįžti į Krokuvą — šiltesnį gamtos kampą, nors ir ten kartais užeina kandūs šalčiai. Lietuvoje darėsi vis šalčiau. Šv. Kazimieras pastebimai silpo. Išvažiavę iš Vilniaus ar Trakų rogių keliu per Merkinę, pasiekė Gardiną, ir ten sustojo. Matyti, nebuvo įmanoma vežti ligonį dar kelis šimtus kilometrų. Žemaičių seniūnas Jonas Kęsgaila viename savo pranešime (1484 sausio 25) užsimena, kad karalienė su sūnumis dar tebėra Gardine. Čia buvo didžiojo Lietuvos kunigaikščio pilis ir gyvenamieji rūmai. Karalius Kazimieras atvykdavo pasitarti su Lietuvos didikais ir pamedžioti miškingose Gardino apylinkėse. Medžionei buvo toks aistrus, kad užsimiršdavo esąs valdovas, turįs svarbių valstybinių reikalų. Šį kartą turėjo palikti Lenkijoje visus reikalus ir skubėti į Gardiną. Sūnų rado jau mirusį. Šv. Kazimieras užgeso 1484 m. kovo mėn. 4 d., ketvirtadienį po Pelenų dienos...

Šv. Kazimiero kūnas buvo palaidotas Vilniaus katedros koplyčioje...

Šv. Kazimieras buvo atvykęs Lietuvon tik laikinai pavaduoti tėvą, bet liko visam laikui savo sentėvių žemėje. Šv. Kazimieras yra pirmasis ir ligi šiol vienintelis Bažnyčios viešai pripažintas lietuvių tautos šventasis. Jo karsto atidarymo iškilmėje po 120 metų (1604) buvo giedama giesmė, kuri šv. Kazimierą vadino Lietuvos kunigaikščių žiedu — *flos ducum Lithuaniae!*

„Per visą šv. Kazimiero žemišką buitį nusidriekia nekaltas tyrumas. Iš širdies gilumos plaukė giesmė, kaip tyra, vaiski meilė — kasdien giedamas Marijai himnas *Omni die dic Marial...*"

PRELUDAS

Jūsų kankinama Lietuva

Leipalingis. (Lazdijų raj.). 1982 m. balandžio 2 d. į respublikinę saugumo būstinę pas tardytoją R. Sprindį, buvo iškviestas Robertas Grigas. Iškviestajam paprašius tartydoją prisistatyti, KGB pulkininkas Sprindys atrėžė: „Pasiskaityk „Kroniką“, ten rasi mano pavardę!“ Tardymo metu, rodydamas per kratas atimtą patriotinę ir religinę spaudą, čekistas, kiek įmanydamas, juodino ir niekino Lietuvos pogrindį; priekaištavo, jog tardomajam nepatinka sovietų valdžia. Galiausiai neištvėrė: „Nieko nesakyk, tik paaiškink, kas suformavo tavo įsitikinimus!“ – šaukė čekistas Sprindys.

– Jūsų kankinama Lietuva, – ramiai atsakė vaikinas.

Čekistams įrodinėjant, kad tikrieji Lietuvos patriotai yra jie, Grigas pasiteiravo, kodėl laukiamajame du laikraščių komplektai („Sovietskaja Litva“ ir „Pravda“) tik rusų kalba.

– Mes internacionalistai, – paaiškino čekistai; tačiau į klausimą, ar internacionalistai kalba tik rusiškai, neatsakė. Reikalaujant paaiškinti iškvietimo tikslą, pulkininkas Sprindys davė iškviestajam perskaityti oficialų KGB įspėjimą dėl „literatūros, žalingos valstybės interesams, laikymo“. Įspėjimas, kuriame buvo išvardinta ir visa iš Grigo per kratas atimta literatūra, baigėsi grąsinimu, kad jei tai pasikartos ir bus „platinimo momentas“, gresia baudžiamoji atsakomybė.

Pasirašyti po įspėjimu Robertas Grigas atsisakė.

(Iš LKB Kronikos, Nr. 53)

LTSR KP CK pirmajam sekretoriui p. Griškevičiui – Grigo Antano, Antano s., gyv. Lazdijų raj., Leipalingyje, Naujoji g-vė 13.

Pareiškimas

1978 m. mano sūnus Robertas Grigas labai gerai išlaikė visus stojamuosius egzaminus, buvo priimtas į VVPI užsienio kalbų fakultetą, vokiečių kalbos specialybę. Sesijinius egzaminus I-me ir II-me kurse laikė irgi labai gerai, už ką gavo padidintą stipendiją ir buvo apdovanotas mokslo pirmūno ženkleliu. Tačiau Robertas buvo ne tik gabus ir darbštus, bet ir, kaip jį mums, tėvams, charakterizavo kuratorė vyr. dėst. Mikalauskienė ir kt. dėstytojai, nerūkantis, visiškai nevartojantis nei svaiginamųjų gėrimų, nei keiksmažodžių, ir kas jau „labai blogai“, savarankiškai mąstantis jaunuolis. O tokie, pasirodo, mūsų aukštosiose mokyklose nepageidautini. Ėmė reikštis labai jau akivaizdžios pastangos juo nusikratyti.

1979 m. lapkričio 28 d. ir gruodžio 27 d. dekanate Robertą „auklėjo“ Vilniaus KGB vyr. leitenantas Antanas Bimbyris. Kalbėjo apie praeities perspektyvų praradimą, pavojus, kuriuos kelia draugystė su „nacionalistais“; baiminosi, kad pastarieji palieka po savęs „piktas atžalas“ iš jaunimo tarpo. Abiejų „auklėjimo seansų“ turinį čekistas reikalavo laikyti paslaptyje, siūlė savo telefono numerį, kvietė susitikinėti mieste „draugiškiems pokalbiams“. Mano sūnus kategoriškai atsisakė slėpti nuo studentų faktą, kad dekanatas naudojamas kaip KGB filialas ir atmetė saugumiečio pasiūlymus. Kai 1980 m. rudenį pagal nusistovėjusią tradiciją III kurso vokiečių kalbos specialybės studentai važiavo mėnesiui į VDR, Roberto atžvilgiu buvo padaryta atvira diskriminacija – neleista vykti kartu, motyvuojant, kad jis yra ne komjaunuolis.

1980 m. rugsėjo 12 d., išsikvietęs į Vilniaus miesto prokuratūrą ir vadindamas

„Esu katalikas... Galiu prisiekti tik Dievui... Atsisakau prisiekti komunistų partijai“

LIETUVOS NACIONALINĖ M. MAŽVYDO BIBLIOTEKA

„... visai pagrįstas mūsų, tėvų, nerimas dėl pareigūnų grasinimų sūnaus adresu, grasinimų, kurių realumą įrodo po jų sekęs sumušimas bendrabutyje ir pašalinimas iš instituto. ... mes esame susirūpinę dėl savo sūnaus gyvybės“.

buožvaikiu, amerikonu, visuomenės atplaiša, prokuroro padėjėjas J. Vilutis įspėjo Robertą dėl lankymosi vadinamuose „atviruose“ politiniuose teismuose ir grasino baudžiamąja atsakomybe. Tų pačių metų gruodžio 2 d. sūnų tardė Lenino rajono prokuratūros tardytojas Sergiejus Viktoravičius Molodkinas ir maždaug po savaitės – Lenino raj. kriminalinės paieškos skyriaus tardytojas. Robertui atsisakius iš viso atsakinėti į klausimus, liečiančius jo įsitikinimus ir draugus, tardytojas, grubiai šaukdamas, grasino pasodinti už grotų, uždaryti į psichiatrinę gydyklą, gailėjosi, kad šiandien ne Stalino laikai. Nieko nelaimėjęs, pažadėjo, kad ras priemonių „tokiam“ sutvarkyti. Ir štai 1981 m. sausio 14 d. 24 val. studentų laikomo rezidentu Pedagoginiame institute Klipčiaus nurodymu, II bendrabučio korpuso komendantas Gediminas Muliuolis niekuo nenusikaltusį Robertą taip sumušė, kad jis turėjo dvi savaites gydytis Druskininkų miesto ligoninėje ir po to ilgą laiką namuose. Studijos buvo sutrukdytos, sūnus išėjo į akademines atostogas, tačiau represijos nesiliovė. 1981 m. birželio 10 ir 11 d. Robertą iškvietė į Lazdijų saugumą KGB majoras Mieželis; kuris pirmą dieną mano sūnų tardė 6 val., antrą dieną – 3 val. Sūnui atsisakius dalyvauti tardyme, remiantis tuo, kad yra nusikaltimas persekioti už naudojimąsi spaudos, žodžio, įsitikinimų laisve, majoras pradėjo piktintis VVPI marksizmo filosofijos dėstytojais, kurie Roberto žinias neapgalvotai vertino penketais; stebėjosi, kaip studentas gali tikėti Dievą. Sūnus paaiškino, kad jo religinę pasaulėžiūrą kaip tik sustiprino marksizmo-leninizmo studijos, atskleidusios šio mokymo seklumą. Tardymo metu tardytojas grasino kalėjimu.

1981 m. gruodžio 11 d. mūsų name Leipalingyje, Naujosios 13, vadovaujant milicijos kapitonui Petrulėnui, buvo padaryta krata, kurios metu paimta mašinėle spausdinta religinė literatūra, sūnaus dienoraštis ir... ateistinės knygos su ranka rašytais komentarais paraštėje. Neteisėtai paimti daiktai iki šiol negrąžinti. Po akademinių atostogų nuvykęs į institutą, sūnus buvo pašalintas iš jo tariamai dėl „nepažangumo“. Taip išsipildė Pedagoginio instituto VLKJS komiteto atstovų žodžiai, pasakyti jam dar pirmame kurse po bergždžių įkalbinėjimų stoti į komjaunimą: „Mes pasistengsime, kad tokie paliktų institutą pirma laiko!“ Visi egzaminuose dalyvavę studentai pastebėjo egzaminatorių neobjektyvumą ir piktinosi tuo. Įdomi detalė: apie pašalinimą Robertui pirmiausia pranešė ne institute, o saugumo ir milicijos atstovai 1982 m. vasario 11 d., padarę kratą VVPI bendrabučio II korpuso 210 kambaryje ir konfiskavo jo eilėraščių juodraščius, Solženycyno „Kalbų, pasakytų Amerikoje“ vertimo rankraštį ir knygą „Romas Kalanta“. Visuotinės žmogaus Teisės Deklaracijos 19 str., garantuojantis laisvą keitimąsi informacija, nieko nekalba apie tokių dalykų baudžiamumą. Priešingai, nusikaltimas čia yra pati krata, pažeidžianti TSRS tarptautinius įsipareigojimus, įsitikinimų laisvę.

Nebeturime naivių iliuzijų, kad supervalstybė, padariusi savo ideologiniu pagrindu mokymą apie moralės reliatyvumą, pradės laikytis savo pasirašytų susitarimų, tarptautinių paktų žmogaus teisių klausimais. Mums rūpi atkreipti visų geros valios žmonių dėmesį į kitą reikalo pusę. Gerai žinome, kad mūsų šalyje, kovojant su režimui nepageidaujamų pažiūrų asmenimis, nesitenkina vadinamuoju „auklėjamuoju darbu“, šmeižtais spaudoje, pašalinimais iš aukštųjų mokyklų, baudžiamojo kodekso įteisinta skale. Paslaptingas profesoriaus Kazlausko nužudymas, neišaiškinta poeto Mindaugo Tamonio mirtis, dažnos keistos mirtys kariuomenėje, pagaliau šiurpi kunigų žudynių serija, kurios paskutinė auka – Lietuvos Helsinkio grupės narys kun. Br. Laurinavičius, liudija oficialųjį teisingumą esant aštuntąja ledkalnio dalimi, kyšančia virš vandens... Todėl visai pagrįstas mūsų, tėvų, nerimas dėl pareigūnų grasinimų sūnaus adresu, grasinimų, kurių realumą įrodo po jų sekęs sumušimas bendrabutyje ir pašalinimas iš instituto. Gerb. Sekretoriau, mes esame susirūpinę dėl savo sūnaus gyvybės.

Antanas Grigas

Leipalingis, 1982.III.31.

(Iš LKB Kronikos, Nr. 53)

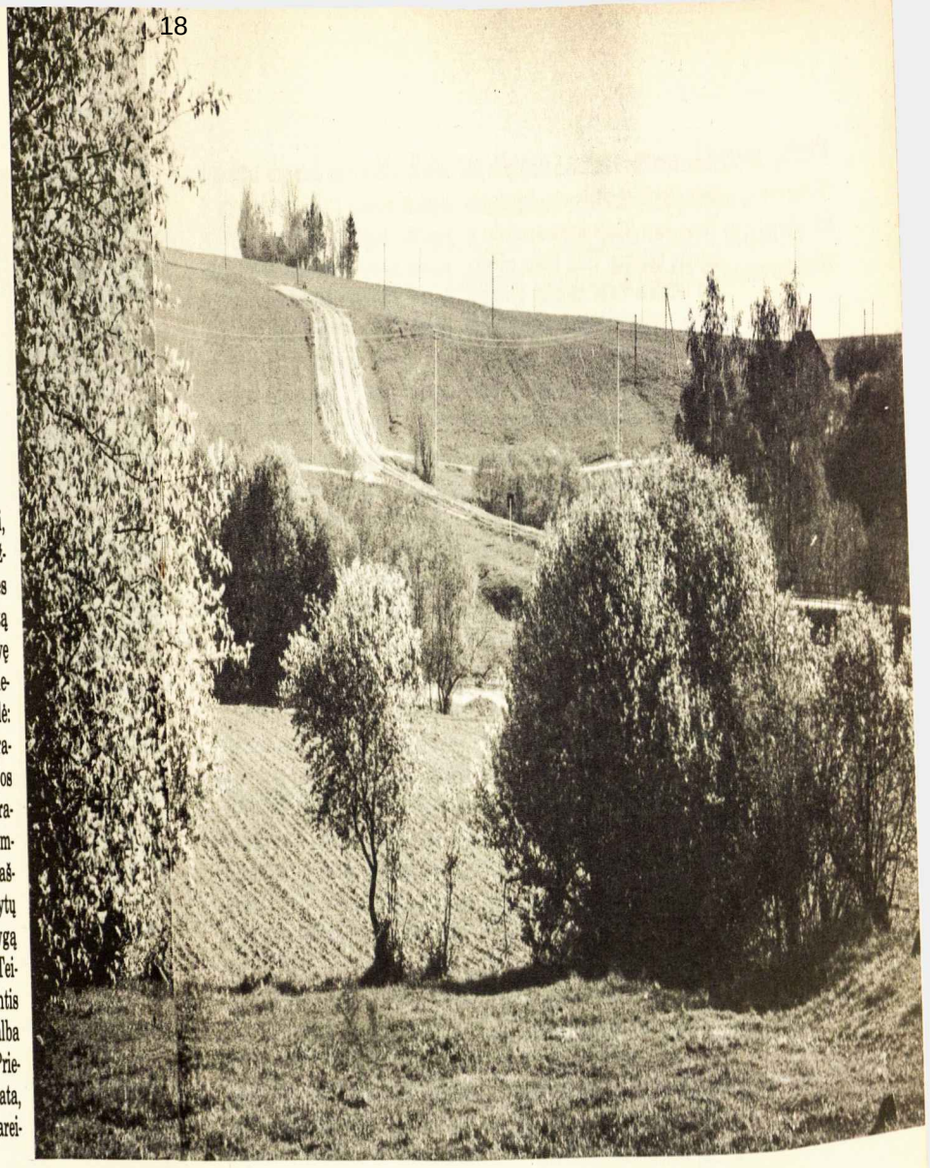

LIUDIJIMAS

Lietuvio-kataliko kryžiaus kelias sovietinėje armijoje

1982 m. gegužės mėn., kaip tai vykdoma kasmet jau beveik keturiasdešimt metų, daug jaunų Lietuvos sūnų buvo paimti į sovietinę armiją. Gegužės 13 d. buvo paimtas ir Robertas Grigas iš Lazdijų rajono, Leipalingio miestelio. 1982 m. gegužės 25 d. Jany-Kurgane (Kazachijos TSR) Robertas kareivių ir karininkų akivaizdoje atsisakė duoti priesaiką, kaip prieštaraujančią religiniams kataliko ir patriotiniams lietuvio įsitikinimams.

Robertas Grigas viename savo laiške rašo: „Iki paskutinio momento meldžiaus ir neapsisprendžiau, kaip pasielgti tuo ramybės neduodančiu priesaikos klausimu. 1982.V.25 Jany-Kurgane mūsų grupė turėjo tai atlikti. Man reikėjo antram. Mačiau, kaip prieš mane stovėjęs jaunuolis paėmė automatą, perskaitė iš knygos „priesaiką“, pasirašė po ja, – ir vis dar nežinojau, ką darysiu, tik kentėjau, kaip niekada gyvenime ir kartojau širdyje – „Marija, Marija, duok pasielgti taip, kaip Dievas nori“. Jau mano eilė! Pasiėmiau automatą, atsistojau tarp rikiuotės ir priesaiką priminėjančio majoro ir, supraskite mane, atleiskit už nežinią, kuri Jus kamuos perskaičius šias eilutes, pasakiau rusų kalba: „Aš, Lietuvos pilietis Robertas Grigas, pareiškiu, kad atsisakau priimti priesaiką, kaip prieštaraujančią mano religiniams ir patriotiniams įsitikinimams“.

Išplūdę šlykščiausiais keiksmažodžiais, grasindami fiziniu susidorojimu vietinio bataliono karininkai jaunuolį tą pačią dieną išsiuntė į brigados štabą Čimkente. Sekančią dieną bauginimu estafetę perėmė brigados vadovybė.

Pulkininkai Chutijev ir Andrijevskij grasino perduoti KGB teismui, jeigu ir toliau vengs atlikti „šventąją pareigą“. Kaip atsakymą į tai Grigas parašė pareiškimą, kurio esmė tokia: „Aš, Robertas Grigas, Antano s., Lietuvos pilietis, pareiškiu, kad atsisakau prisiekti jūsų partijai ir vyriausybei, nes tai klaidingos klystančių žmonių

instancijos. Esu katalikas ir todėl galiu prisiekti ištikimybę tik Dievui — Amžinajai Tiesai, kurią įkūnija Kristaus mokslas ir katalikų tikėjimas. Tiktai Dievui privalau būti ištikimas visose žmogiško gyvenimo srityse. Partijos, valdžios ir armijos įsakymų, prieštaraujančių Tiesai ir mano krikščioniškai sąžinei, aš nevykdysiu, todėl nenoriu kreivinti savo sielos ir neprisieksiu-nežadėsiu to, ko negalėsiu vykdyti. Gyvenime visomis jėgomis sieksiu tik vieno: išlaikyti švarią, ramią sąžinę. Būtent tokią sąžinę aš ir ginu, nesutikdamas prisiekti ištikimybę kam nors kitam, o ne Dievui. Dėl šių savo įsitikinimų ir apsisprendimo, remdamasis ne savo, o Jėzaus ir Šv. Jo Motinos Marijos, mano Tėvynės Lietuvos Globėjos, galia ir pagalba, esu pasiruošęs bet kokiai kančiai". Po to Robertas buvo nugabentas į Čimkento garnizono gauptvachtą „už dienotvarkės pažeidimą", kaip nurodyta oficialiame nukreipime.

Gauptvachtos viršininkas mjr. Mielnik padarė asmeninę Roberto kratą ir nuplėšė nuo krūtinės rožančiaus paslaptį, kurios taip ir negražino. Nurodęs automatu ginkluotam sargybiniui: „Šitą specialiai pavaikyti", mjr. uždarė Robertą į vieną kamerą su teismo laukiančiais kareiviais — kriminalistais ir pats, keistu būdu, net pralenkdamas šiuos nusikaltėlius vadovavo jo „perauklėjimui": suvienytomis pastangomis jie tyčiojosi iš dvasinių vertybių, grasino prileisti kamerą ištvirkusių moterų ir prievarta padaryti jį „normaliu tarybiniu žmogumi". Naktį kriminalistai kumščiais bandė įtikinti, kad prisiekti rusiškajai tėvynei — „šventa pareiga". Atsėdėjus parą, nuvežė į Džizaką, kur Robertas susitiko savojo šaukimo lietuvius, atskirtus dar Badamo paskirstymo punkte. Tarp jų buvo irgi atsisakęs priesaikos baptistas Oskaras Gumanas (vokietis iš Šiaulių raj., Kužių apyl., Amalių km.). Iš pat pirmų dienų jie abu buvo pasmerkti nuolatiniam, viešam ir slaptam persekiojimui, terorizavimui. Tada jie ėmė vienas kitam, kiek pajėgdami, daugiau rodyti solidarumo ir krikščioniškos meilės, karštai meldėsi ir aukojo už vienas kitą patiriamą kančią ir panieką. Juos nuolatos po vieną šaukinėjosi vietiniam daliniui vadovaujantis kapitonas, bandė uždrausti jiems tarpusavyje kalbėtis, grasino fiziniai susidoroti, jėga priversti prisiekti. Ujami kareiviai sakydavo jam ir vienas kitam, kad jie yra stiprūs ne savo galia, bet Kristaus, o su Juo — viską pajėgs iškentėti. Iš jų tyčiodavosi kiekvieną dieną. Vienas seržantas mušdamas vertė juos rūkyti, keiktis, prieš rikiuotę pridėdavo ausį kuriam nors prie krūtinės ir liepdavo visiems nutilti, nes jis norįs išgirsti ten esantį Kristų. Kartą valgykloje, visiems susėdus, jiems liepė stovėti, sakydamas: „Juos tegul Kristus pamaitina". Ir vis dėlto šiame pirmųjų išbandymų periode visi sunkumai blanko prieš laimę giliau suprasti žodžius: „... kentėjo prie Poncijaus Piloto..." Prasidėjus priesaikos repeticijoms, Robertas ir Oskaras atsisakė mokytis jos tekstą. Po nesėkmingų bandymų priversti ir įgąsdinti, Robertą pasikvietė kapitonas ir liepė ruošti kelionėn. Pamatęs linksmą jaunuolio veidą, karininkas pražvokštė su gyvuliška neapykanta: „Nesišypsok, ten tave užmuš!"

Taip Robertas vėl atsidūrė brigados štabe Čimkente, kur pasitiko neapykantos, patyčių, grasinimų susidoroti kruša. Plk. Chutijev šaukė, kad tikintysis neturi teisės viešai skelbtis esąs religingas, įrodinėti religijos tiesą, o tik tylomis poteriauti savo kulto pastatuose, kitu atveju — jis tampa automatiškai tarybų valdžios priešu, fašistu, kurį reikia likviduoti. Kitas pulkininkas, griežda mas dantimis, reikalavo tuoj pat perduoti Robertą Grigą teismui, uždaryti į psichiatrinę ligoninę, išsiųsti į urano kasyklas, kur po pusmečio nudvėsiąs. Jaunuolis atsakė, kad jie bejėgiai padaryti kam nors, ko Dievas neleis, o visa, kas Dievo mūsų gyveniman leidžiama — yra pats didžiausias gėris. Todėl su šypsena jis eis pasitikti ateities, ar tai būtų kalėjimas, ar urano kasyklos. Robertas žiūrėjo į tuos drebančius iš neapykantos senyvus karininkus ir kaip niekad, aiškiai suvokė, kokia tuščia ir baisi jų ideologija. Jie buvo gyvas paveikslas tų fašistų, kuriuos rodo savo filmuose. Jie ir neįsižeidė, kai jiems tai pasakė. „Taip, fašistai naikino savo išdavimus, o mes naikiname mūsų išdavikus. Taip ir turi būti!"

Kartą kalbai pakrypus apie jaunimo religingumą, vienas pulkininkų, nesitverdamas pykčiu, sušuko: „Kai pamatau jaunus žmones su kryželiais ant kaklų, man norisi juos nuplėšyti ir sugrūsti jiems į gerkles!"

Tą pat dieną Robertą išvežė į Badamą, kur beveik tris mėnesius su 1902 atskirojo statybinio techninio bataliono 2-ąja kuopa jis dirbo plytų fabrike. Čia karininkų elgesys (taip bent atrodė, paviršutiniškai žiūrint) buvo netgi pabrėžtinai mandagus ir, nors vienas iš jų gyrėsi per porą mėnesių išmokysiąs Robertą rūkyti, keiktis, gerti ir ištvirkauti, kokių nors konkrečių blogų veiksmų (bent jau viešų) jie nesiėmė.

Pasitaikydavo su karininkais tokių disputų: kareiviai stovi rikiuotėje, pasiruošę

„Aš, Robertas Grigas, Antano sūnus, Lietuvos pilietis, pareiškiu, kad atsisakau prisiekti jūsų partijai ir vyriausybei... Esu katalikas ir todėl galiu prisiekti ištikimybę tik Dievui — Amžinajai Tiesai, kurią įkūnija Kristaus mokslas ir katalikų tikėjimas“.

eiti į darbą, prieina karininkas, iškolioja už plano neįvykdymą ir, sustojęs ties Robertu, ima šaukti: „Aš tau parodysiu eiti prieš tarybų valdžią! Per porą mėnesių išmokysiu keiktis, rūkyti, gerti ir ištvirkauti!“ — „Nejaugi visa tai ir yra tarybų valdžia, draugas karininke?!“ — paklausia Robertas. Kariškis suglumsta. „Tu čia man demagogijos nevarinėk!“ — surinka po valandėlės.

Priesaiką visi tarsi ir pamiršo. Nejaugi nusprendė, kad Dievą tikintis jaunuolis pakankamai nubaustas katorginiu darbu ir tuo pasitenkins? Dėl sąžinės ramybės Robertas buvo pasiruošęs pakelti dar daugiau ir, nors gamyklos planai buvo nežmoniškai dideli, darbo sąlygos kenksmingos sveikatai, jis džiaugėsi atėjusia ramybe ir maldavo Kristų jėgų ateičiai. Bet ir ši sąlyginė ramybė buvo laikina. Vis dažniau be jokios realios priežasties kumščių ir aulinių batų smūgiais jį apiberdavo kareiviai, kuriuos tik formaliai dėl akių sudrausdavo seržantai ir jefreitoriai. Vis dažniau šias pamokas ėmė lydėti „politinio švietimo“ pamokslai apie priesaikos „šventumą“ ir „būtinumą“. Kasdien vidutiniškai Robertas gaudavo iki 40 smūgių. Netrukus kuopos felčeris, į kurį jis kreipėsi dėl įkyriai duriančio skausmo krūtinėje, nustatė, kad įlaužtas ar lūžęs šonkaulis, bet vežti į ligoninę niekas nesiskubino, ir tomis pačiomis sąlygomis reikėjo dirbti lygiai su sveikaisiais. Skausmas trukdė ne tik dirbti, bet ir normaliai vaikščioti bei kvėpuoti. Į jaunuolio nusiskundimus jefreitorius Safarian atsakė, kad tokie dalykai armijoje niekam nerūpi: „Nors ir mirtum, bet planą įvykdyk!“. Tai visiškai atitiko sovietinę pažiūrą į žmogų, kurią nuolat kareiviams — vergams kalė kuopos vadas vyr. ltn. Satarov: „Tu gali būti žmogus auksinis, bet jeigu tu neįvykdei plano, tu — niekas!“ Karininkams, net klausiant, Robertas niekuo nesiskundė, nes nemanė, kad tai ką nors pakeistų į gerąją pusę.

Vėliau vyr. ltn. Džiuzogov, perkeldamas Robertą į 4-tą kuopą (prieš tai jis tarnavo 1-je kuopoje, kur ir gaudavo labai daug niekuo neišprovokuotos pylos), palengvino jam gyvenimą. Dabar sovietų vergas-kankinys per dieną gaudavo reguliariai 5-10 smūgių. Plytų formavimo ceche ir darbo sąlygos buvo normalesnės. Bet, dar neprabėjus skausmui krūtinėje, pasireiškė bendras nusilpimas. Į nusiskundimus buvo atsakyta, kad trūksta žmonių, pakeisti nėra kuo, o planą vykdyti reikia. 1982 m. liepos 31 d. į Badamą atvyko 1902 atskirojo statybinio techninio bataliono vadas papulkininkas Akmataliev daryti apžiūros. Pasikvietęs Robertą į kanceliariją, jis labai nustebo, kad TSRS dar yra tikinčiųjų. Aukštas kariškis, plūsdamas kareivėlį necenzūriniais žodžiais, netyčiom priminė ypatingojo skyriaus darbuotoją kpt. Siniajev, kuris, kiek anksčiau pasikvietęs pokalbiui, labai mandagiai aiškino, kad Čimkento pulkininkai neturėjo teisės keikti kareivį, nė niekinti religiją. Jis žadėjo įrodyti, kad tokie žmonės nėra partijos veidas ir partijos esmė ir kad partija aplamai sveikas ir visuomenei reikalingas organizmas. Robertas atsakė, kad iki šiol partija terodė jam tik tokį veidą, kokį parodė minėti pulkininkai, ir čia pat atmetė prašymą bendradarbiauti. Ir štai dabar partijos atstovas vėl atsisuko į jį įprastiniu, — neapykantos iškreiptu veidu. Atsisakius skaityti priesaiką, jis tebeplūsdamas pažada sušaudyti Roberto tėvus, nuteisti Lazdijų karinį komisarą, kad laiku nedemaskuoja „banditų“, o asmeniškai Robertą perduoti KGB organams.

Terorizuojamam jaunuoliui, neskaitant minėto dūrimo krūtinėje, jau buvo prasidėjusi kažkokia vidurių liga, be abejo, kaip pasėka ten visur viešpataujančios antisanitarinės padėties. 1982 m. rugpjūčio 1 d. jis bataliono vado mašina su visa svita — šoferiu, kombato pavad. politiniams reikalams mjr. Belokonj ir bataliono komjaunimo sekretorium — buvo nuvežtas į Kzyl-Ordą, kur yra bataliono štabas. Visą kelią — 400 km — nenutilo bukaprotiškos pašaipos, grasinimai ir priekaištai, kad drįsta gadinti tarybinę duoną ir pan. Kzyl-Ordoj, kombato žodžiais, Roberto laukia „patikimas tarybinis kambarys“. Čionai jau smarkiai sergantį viduriavimu jį uždarė į gauptvachtą, kurios vieninteliai

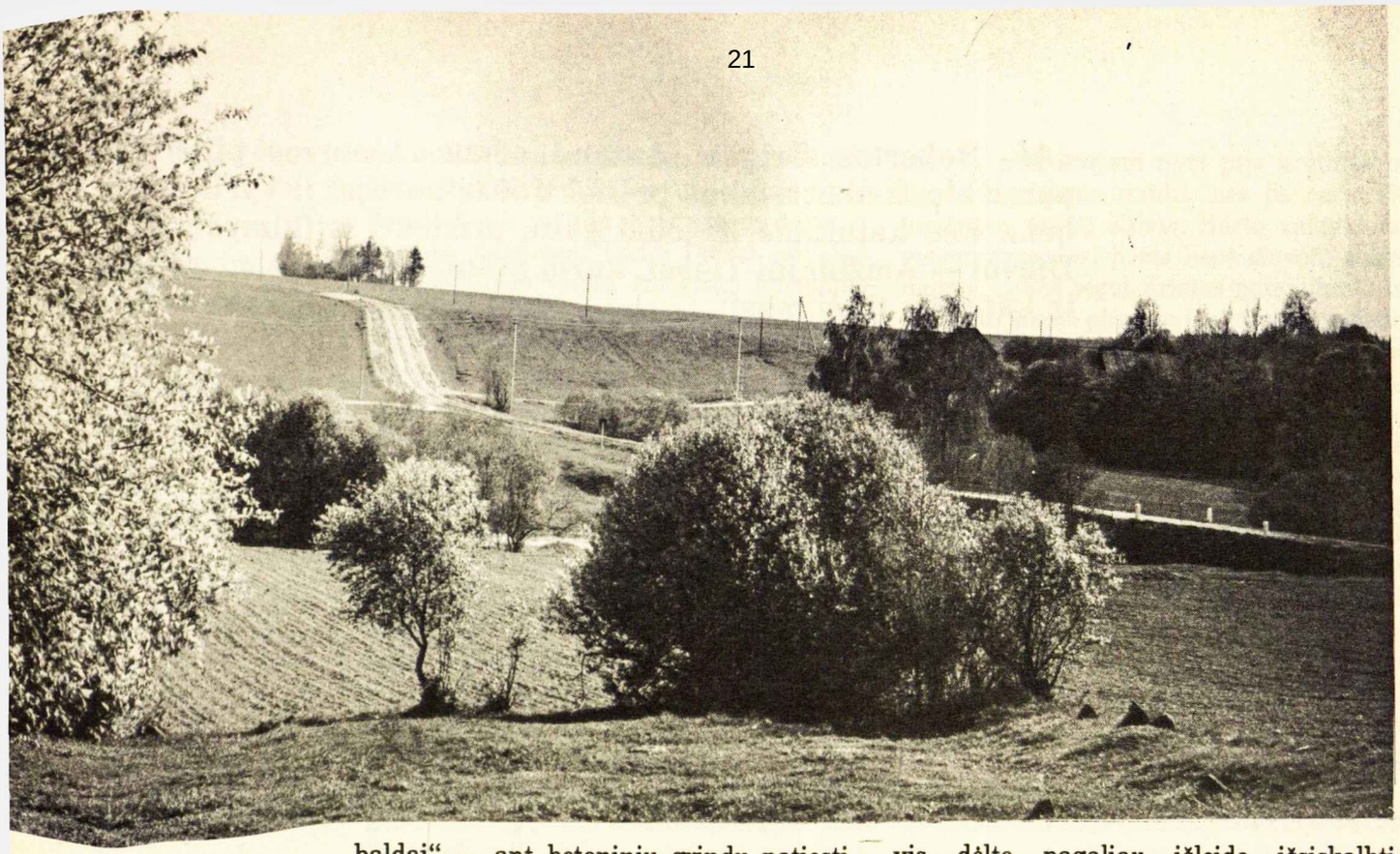

„baldai“ — ant betoninių grindų patiesti laikraščiai. Niekas nekreipė dėmesio į ligonio prašymą duoti bent paprastą parašą (indą). Liga paūmėjo, pasirodė kraujas. Buvo panašu į dizenteriją, o į kiemą išleisdavo tik du kartus per dieną. Bet Dievą tikintis jaunuolis-kankinys džiaugėsi, kad gali ramiai mąstyti ir melstis, įjungdamas maldon ir patalo kietumą, ir visus, su nelaisve susijusius, nepatogumus, ir varginančią ligą. Džiaugsmas truko neilgai — greitai jis gavo du draugus, nubaustus paroms už savavališkus atsiskyrimus nuo dalinio. Vienas — iki armijos sėdėjęs metus, o kitas — teistas lygtinai. Jų kalbos apie moteris, degtinę, o sužinojus, už kokias kaltes pasodintas Robertas, apie religiją, kunigus — niekuo nesiskiria nuo daugelio sovietinių karininkų, nuo kombato kalbų. Tas pats ištvirkimas, tas pats tamsumas, ta pati pikta valia, užkemšanti ausis, kad nepabustų sąžinė... Iš pradžių taikūs kameros draugai toliau kasdien darėsi vis agresyvesni. Tas pats keistas derinys — šalia viso amoralumo ir palaidumo, jie karšti sovietų valdžios patriotai. Jie ima grasinti Robertui fizine prievarta, jei jis neduos priesaikos „tėvynei“. Po kelių tokio kalėjimo dienų kombatas išvedė Robertą prieš išrikiuotas pirmą ir trečią kuopas, supažindino asmeninį sąstatą su „bandito“ biografija ir, visų rusiškų keiksmų šlykštumu drabstydamas pirmiausia motiną, tėvą, išauginusius „tokį“, grasindamas susidoroti su visais giminėmis, o ant Pabaltijo numesti 5 kilotomų branduolinę bombą, paklausė: „Priimsi priesaiką?“ — „Ne!“ — „Tai ir pūk ten!“ Robertas „puvo“ gauptvachtoj iki rugpjūčio 5 d. ryto, kada vis dėlto pagaliau išleido išsiskalbti nešvarumais sulipusį drabužį ir nueiti į sandėlį. Kitą dieną užgriuvusi medicininė komisija konstatavo batalione vidurių šiltinės epidemiją... Į aplinkines ligonines plūstelėjo kareiviai. Prie gauptvachtos vyko medikų ir Roberto viršininkų ginčas. Pirmieji vis dėlto pajėgė įtikinti budelius, kad „nesvarbu, ar jis katalikas, ar kas..., svarbu, kad jis pagalbos reikalingas ligonis“, ir su nukreipimu „aštri dizinterijos forma“ Robertas iš epidemijos židinio atsidūrė Kzyl-Ordos miesto ligoninėje. Laikinai nurimo karo belaisvio laivelį blaškiusios audros. Bataliono vadovybė dar tebekenčia nuo įvairių komisijų. Susidomėjo net pati Alma-Ata. Tačiau vargu ar kuri komisija pamatys gauptvachtos kameras, ar sužinos, kokiose „sanitarinėse“ sąlygose kalinami XX-ojo amžiaus rekrūtai. Jei ir sužinos — nepaskelbs. O kas šiandien suskaičiuos visas gauptvachtes plačioje sovietinės šalies teritorijoje?

Koks bus tolimesnis kankinio Roberto Grigo likimas? Okupanto mašina suluošins jo fizinę sveikatą ar visiškai sunaikins? Tai parodys ateitis.

Užklausus:

— Kaip reaguodavai, kai tave mušdavo?

Robertas kukliai prisipažino, kad nuolat kartodavo:

— Duok, Viešpatie, jėgų viską, kas sunku, pakelti kaip Tu ant kryžiaus — kaip pelnytą bausmę už nuodėmes, už Tavo meilės paniekinimą...

Lietuvos katalikai, ypač jaunimas šiuo metu meldžia Dievą Robertui tvirtumo ir ištvermės.

(Iš LKB Kronikos, Nr. 54)

ATVIRAI

JAUNIMO ATSTOVAI APIE ARTĖJANTĮ KONGRESĄ

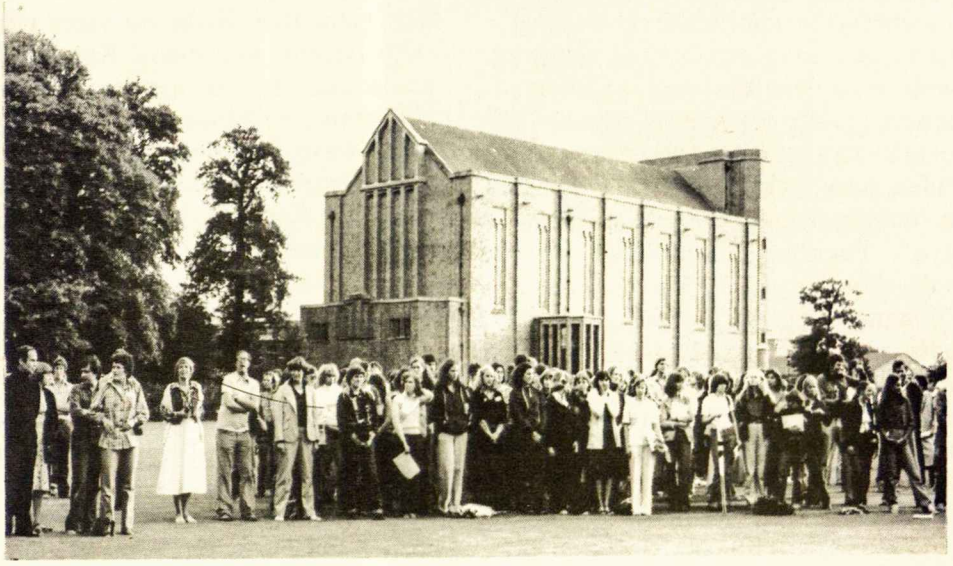

Iš keliolikos paprašytų JAV lietuvių jaunimo atstovų, išrinktų į V-ąjį pasaulio lietuvių jaunimo kongresą, trys atsakė šiuos klausimus: 1. Ko tikiesi iš šio kongreso? ir 2. Kas yra svarbiausia, ką jaunimas šiame kongrese turėtų atsiekti?

1. Ko aš tikiuosi iš V Pasaulio lietuvių jaunimo kongreso.

Kuo daugiau artėja kongresas, tuo labiau aš jo laukiu! Turiu nujautimą, kad su tokia bendra tema kaip „Suprask, iš kur kilęs, kad žinotum, kas esi, kur eiti ir kaip ten patekti“, jis man bus nepaprastai naudingas.

Kadangi niekada nesu dalyvavusi pasaulio lietuvių jaunimo kongrese anksčiau, turiu prisipažinti, kad remiu visas savo tiltis grynai tuo, ką esu skaičius ar girdėjus.

Kas mane labiausiai domina šiuo momentu, yra kongreso stovykla. Joje gali dalyvauti 800 asmenų. 800!!! Didžiausioji stovykla, kurioje esu asmeniškai stovyklavus, buvo keturius kartus mažiau.

Kiekvieną kartą, kai pagalvoju, kad iš viso pasaulio pakraščių susirinks įvairaus jaunimo, kurį labiausiai riš bendra kalba, aš negaliu atsistebėt! Tai bent kalbos galia!

Prieš maždaug mėnesį kelios draugės ir aš kalbėjom, kaip smagu būtų gyventi lietuviškoj aplinkoj ilgesniam laikui, nes tada patobulėtų mūsų lietuvių kalba. Skundėmės, kad gyvenant toliau nuo namų, retai turime progą prasižioti lietuviškai..., o savaitgaliais, kai tenka susitikti su tėvais, yra šiek tiek sunkiau prabilti lietuviškai ir danži tenka pajusti gėdą savo suprastėjusia tarme. Aimanavom, kad net ir laiškuose susirašinėjant lietuviškai, mūsų kalba ir jos stilius suprastėja, kai kasdien nevartojam kalbos.

Šiuo atveju kongresinė stovykla pasirodo lyg sapno išsipildymas! Sakoma, kad į ją subėgs lietuviškas jaunimas iš įvairių kraštų. Kadangi labai abejotina, jog visi mokėsim angliškai, vokiškai ar panašiai, mums tikriausiai teks dažnai kalbėti lietuviškai. Tuo būdu tikiuosi, kad mano kalbos ribos praplatės ir kad išmoksiu tikslesnius žodžius vartoti savo kalboj.

Nežiūrint to, kad bus daugybė progų kalbėti lietuviškai, mano nuomone, nei kongresas, nei kongresinė stovykla nėra grynai tam, kad susitiktume su kitais pasaulio lietuviais vien palavinti savo žodyną. Matau kongresą kaip progą mums visiems aptarti ateitį, į kur ir kodėl mes suksime savo veiklą ir kaip paremti vienas kito veiklą.

Dažnai, perskaičius straipsnį laikrašty, aš nevisai suprantu, kodėl yra daroma kas yra daroma kai kuriose lietuviškose kolonijose. Dažnai tenka tik spėti, kad kiekvienam dalykui yra tikslas.

Man atrodo, kad kongresas mums duos

progą ne tik labiau suprasti vienas kito veiklą, bet taip pat nutarti kaip labiau suderinti, kad būtume efektingesni. Jis mums duos progų užmegzti ryšius su tais, kurie domisi maždaug tuo pačiu, kuo ir mes domimės. O kalbėdami tomis bendromis temomis, galėsim pasikeist mintimis ir tuo būdu suderinti ir sustiprinti savo veiklą.

Svarbiausia, man atrodo, kad kongresas padės mums asmeniškai rasti atsakymus į klausimus, į kuriuos patys negalime ar nemokame atsakyti. Pavyzdžiui, aną dieną, praleidau pusę nakties besiginčydama su viena mergina apie Sovietų Sąjungą ir Lietuvą. Pagaliau, maždaug ketvirtą valandą ryto, kai abi jau buvome išvargusios, ji manęs paklausė, kodėl man taip rūpi ir kodėl man tokia svarbi ta Lietuva, tas mažas kraštas, kurio aš niekada nesu mačius ir, jos nuomone, niekada nematysiu. Jai neužteko atsakymo, kad esu lietuvaitė ir Lietuva bei lietuvybė yra dalis manęs, nes taip buvau išauklėta, taip gyvenu ir taip tikiu. Jos nuomone, mes panašūs į nacius, nes nuo pat mažens esame mokomi ir auginami mylėti ir vertinti savo kultūrą ir savo tėvų kraštą, kurio patys nesam matę. Kai pagaliau nuėjom gulti, aš ilgai negalėjau užmigti, nes nebuvau patenkinta su savo paaiškinimu situacijos, bet tikrai nemokėjau geriau jos apibūdinti. Man buvo sunku išaiškint meilę savo tautai asmeniui, kuris niekada nebuvo to pajutęs, ir kad iš tikrųjų nebuvo verta tai padaryti tada. Aš niekada, niekada nenoriu vėl patekti į tokį kampą, kuriame man trūksta žodžių apie Lietuvą ir lietuvybę.

Ir būk ar žūk — prieš užmerkdama akis, ir dar daug kartų po to aš galvojau, kad kas nors, kur nors, kaip nors per kongresą man atsakymą į tą klausimą pasakys.

Tikiuosi, kad V-tasis Pasaulio lietuvių jaunimo kongresas bus visa tai, ko tikiuosi, ir kad jis bus visa tai, ko jūs patys laukiate!

2. Kas yra svarbiausia, ką jaunimas šiame kongrese turėtų atsiekti?

Svarbiausia, kad per šį kongresą jaunimas įstengtų vienas kitą išjudinti veikloje ir vienas kito širdyje pasėtų tikrą įvertinimą savo tautos bei gilų pasididžiavimą savo lietuvybe.

Garbė Kristui!

Ginta Palubinskaitė

Stovykloje ir studijų dienose mes dalinsimės žiniom apie viso pasaulio lietuvius. Bus puiki galimybė užmegzti ryšius su kitais lietuviais. Noriu juos pažinti. Sužinoti, kas juos linksmina ir kas juos pykina. Noriu sužinoti, kaip aš jiems galėčiau padėti ir kaip jie galėtų man padėti. Nors mūsų vietinė kalba ir papročiai gali būti skirtingi, mes vis tiek lietuviai. Lietuvybė mus visus riša. Kongrese viens kitus klausiam įvairius klausimus. Klausim bendrus klausimus, bet ir klausim „lietuviškus" klausimus. Ar turite giminių Lietuvoje? Ar esate buvę Lietuvoje? Kokiom šokių ar dainų grupėm priklausot? Esi skautė? Ar švenčiat Kūčias? Nežinant ispanų nei vokiečių kalbų bus įmanoma susikalbėti. Labai įdomu bus pasikalbėti su jaunimu iš viso pasaulio.

Mus riša ne tik lietuvybė, bet ir mūsų amžius. Mes esame jauni! Mes dar nesam pavargę, nusilpę. Mes dar galvojam apie idealus. Mintyse svajojam apie gražų, neužterštą, laisvą pasaulį. Dar manome, kad iš tikrųjų kiekvienas žmogus gimsta su tom pačiom teisėm. Tikime, kad galėsim palikti pasaulį geresnėje padėtyje, negu mes jį radom. Mes nesam naivūs. Mes suprantam pasaulio padėtį. Matom, kad daug darbo reikia atlikti pasaulį pagerinti. Vyresnieji kartais mano, kad mūsų idėjos, būdai, veiksmai kvaili, bes mes nenusiminę. Mes savim pasitikim. Mes tiek esame įsitikinę, kad mūsų nebaido nei didžiausi priešai. Mūsų priešas yra Sovietų Sąjunga. Mes esame dėkingi tėvams, kad jie mus užaugino lietuviais. Mūsų gyvenimo kelias jau nurodytas. Mes dabar apsisprendžiame dirbti. Mes nesam pamiršę savo tėvynės, jos vaikų ir jų persekiojimo. Jaunieji lietuviai stengiasi padėti Lietuvos jaunimui. Svarbus darbas Kongrese bus politinis darbas. Sovietų valdžia negali mūsų prašymus atmesti, nes mes esame viso laisvo pasaulio lietuvių jaunimo atstovai. Per mus viso pasaulio lietuvių jaunimas šaukia „Laisvės Lietuvai!" Mes esame lietuvių balsas. Mes negalim leisti naujai sovietų valdžiai manyti, kad su Brežnevu mirė ir lietuvių norai. Sovietai turės mūsų paklausyti!

Norėčiau padėkoti tiems, kurie už mane balsavo. Tikiuosi, kad jūs neapsivilsit mano atsiekimais Kongrese.

Tomas Dundzila

1. Iš kongreso tikiuosi darbo ateities veiklai ir progos pabendrauti su lietuvių jaunimu.

2. Svarbiausia, kad jaunimas paruoštų veiklos planą ateičiai iki sekančio kongreso.

Lidija Balčiūnaitė

1982 m. Ateities žurnalo jaunimo konkurse už šią apysaką autorė laimėjo antrąją premiją.

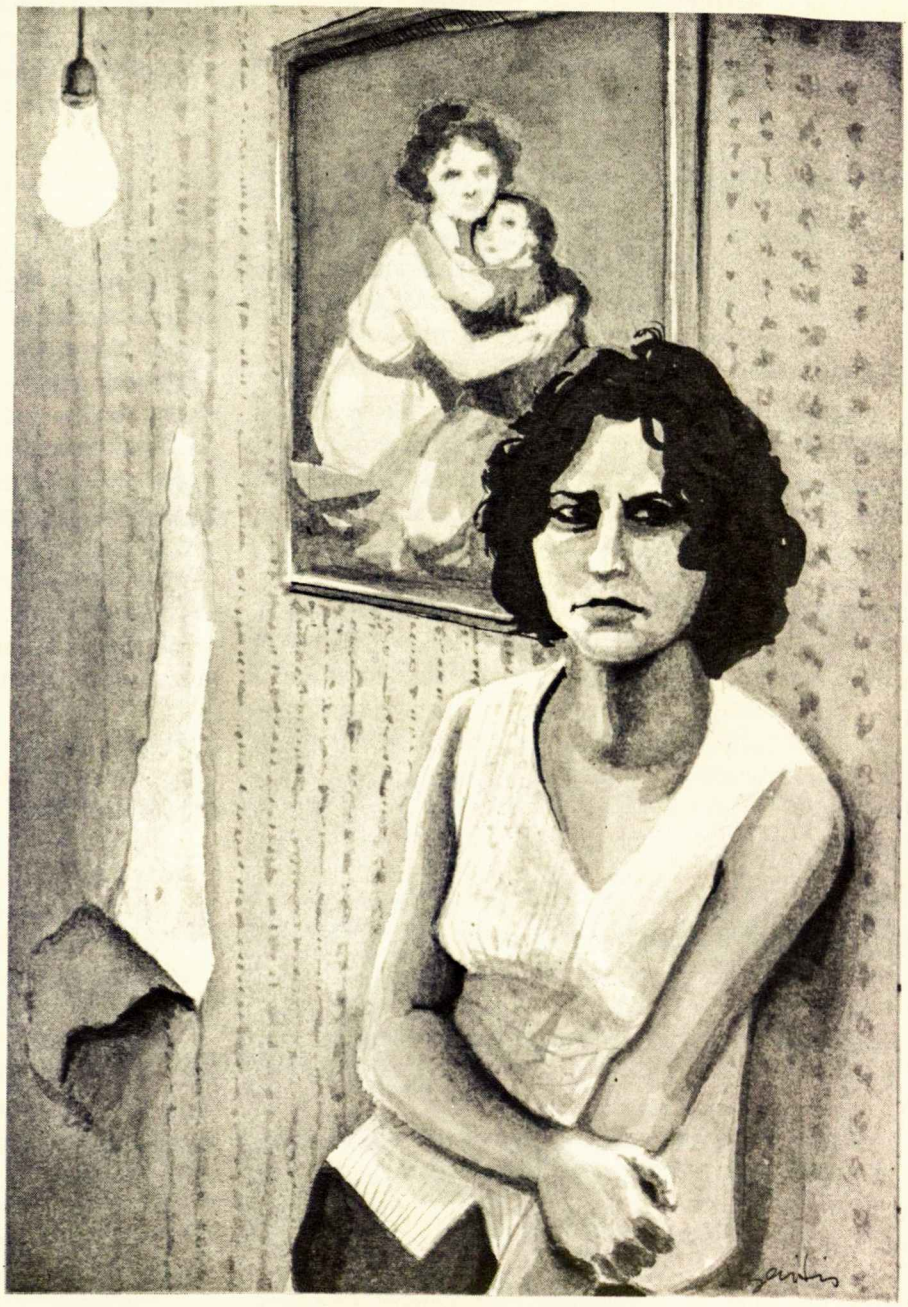

DAIVA MARKELYTĖ

KODĖL AŠ IŠSIKRAUSČIAU IŠ NAMŲ

Žmonės klausia: „Kodėl išsikraustei iš namų?“ Vyresniųjų akyse šalti nepritarimo žvilgsniai. „Ar tau namie nepakankamai gerai? Ar ko trūksta? Gal maisto?“ Aš galiu šiems žmonėms atvirai atsakyti, kad aš išsikrausčiau iš namų, nes aš noriu rašyti poeziją ir tapti garsia poete, o namie tai neįmanoma dėl dviejų priežasčių. Pirma priežastis — mano septyniolikos metų brolis, Saulius, dieną naktį blerbia gitara. Jis priklauso naujoviškai „punk-rock“ grupei, kuri vadinasi „Nuodai“. Jis laiko save dideliu kūrėju. Aš priversta jo vadinamas „dainas“ išklausyti. Antra ir svarbesnė priežastis — poetui be galo reikalingas atitinkamas poetinis klimatas. Marquette Parke klimatas gana prozaiškas. Norėjau gyventi ir rašyti Paryžiuje kaip Hemingway ir Gertrude Stein, bet aš prancūziškai tik keletą žodžių suprantu. Viva La Amour.

* * *

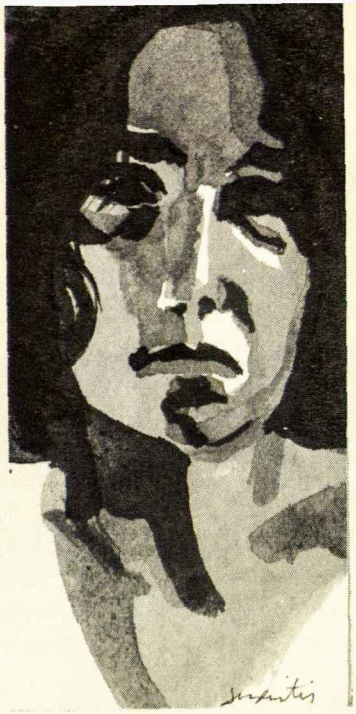

Aš išsikrausčiau į Chicagos rajoną, kuris vadinasi Old Town. Mano geras draugas Andrius man padėjo persikelti. Andrius man primena aktorių Dustin Hoffman. Jis turi tas pačias švelnias akis. Jis turi tą pačią didelę, bet visiškai malonią nosį. Aš Andrių daug metų pažinau. Pirmam skyriuj jis traukydavo mano kasas. Aš slėpdavau jo sąsiuvinius. Vieną kartą, meile įkaitęs, jis mano miegamojo kambario langą išdaužė su sniego gniužulu. Dabar jis dirba su kompiuteriais ir rašo fantastinio mokslo romaną, kuris pavadintas „Stebuklingi pasauliai: Vieno keliautojo užrašai".

Mano naujas butas mažas, bet jaukus. Aš jį labai tvarkingai užlaikau. Jis nevisada taip blizgėjo. Kai aš įsikrausčiau, buvo didžiausia betvarkė. Alaus buteliai kampuose stovėjo. Žurnalai išmėtyti po kambarius, ir dar kokie žurnalai! Hot Rod Digest! Motorcycle Racer! Biker's World! Miegamojo sienos buvo raudonai išdažytos. Virtuvėje ant sienų paveikslas nudažytas — juodas antkapis. Ant antkapio užrašyti didelėmis juodomis raidėmis žodžiai „Fred is dead". Fred negyvas. Kas šitas Fred? aš sau galvojau. Kaip ir kodėl jis mirė? Aš buvau truputį susirūpinus.

Mano kaimynė, ponia Smith, kuri viską mato, viską žino, man aiškino, kad šitame bute, prieš man atvykstant, gyveno grupė motociklistų. Jie pragyvendavo pardavinėdami kokainą ir heroiną. Jie buvo arešuoti vieną dieną, kai jų grupės vadas, vadinamas Little Joe (Aš sužinojau, kad jis sveria tris šimtus penkiasdešimt svarų) buvo sugautas, kai jis bandė slaptam policininkui parduoti marijuanos. Jie visi dabar kalėjime sėdi. Sako ponia Smith: „Jie turbūt greitai bus išleisti ir gal net čia atgal sugrįš".

Tą pirmą savaitę sapnavau, kad motociklistai grįžo ir mane pagrobė. Aš bandžiau išsilaisvinti, bet buvau prie motociklo pririšta. Sapne mano mama kažką tai šiems vyreliams aiškino, bet jie jos neklausė.

* * *

Kai aš atsikrausčiau iš namų, mama man nupirko gražų augalą — tokį, kurį gali nuo sienos pakabinti. Ji man nupirko stiklinių, kad, kai draugai ateis pasisvečiuot, turėtų iš ko gerti. Ji man nupirko ir tokį įrengimą, kuris gali žmogų apsaugoti nuo visokių vagių ir užpuolikų. Jis vadinasi „Shriek Alarm". Tai yra mažas mygtukas. Kai matai, kad kas nors nori tave užpulti ar apvogti, tu šitą mygtuką paspaudi. Baisus klyksmas pasigirsta ir išgąsdina šiuos būsimus vagis ir užpuolikus. Ant įpakavimo dėžutės parašyta: „Chases away robbers, rapists, etc." (Kas šitas „etc." gali būti?) „Deters dogs and other animals". (Kokie kiti gyvuliai? Vilkai?) Iš tikrųjų šitoks įrankis gali būti kada nors naudingas.

Žmonės klausia: „Kodėl apsigyvenau būtinai šitoje miesto šiaurėje?" Aš jiems atsakau: „Man čia patinka gyventi. Daug įdomių žmonių. Arčiau man prie darbo. Aš dirbu miesto centre, inžinerijos kompanijoje, kur yra konstruktuojamos branduolinės gamyklos. Mano darbas svarbus ir atsakingas. Aš išdėstau, pagal pavardę, inžinierių dokumentus. Anderson, Andrews, Appleson, Atkins, Baker, etc. Šitokiam darbui būtina keturi metai universiteto".

Anksčiau dirbau batų krautuvėje, pardavinėdama naujausio stiliaus moteriškus batus. Nebuvau gera pardavėja. Man batai nerūpėjo. Savininkas vis ragino mane daugiau batų parduoti. Jis taip pat pyko, kad aš nepakankamai rankinukų parduodavau. Jis sakė: „Pasakyk toms ponioms, kad prie batų būtinai reikalinga tinkamos spalvos rankinukas". Jis toliau man aiškino: „Prie baltų batų baltas rankinukas. Prie juodų — juodas". Vieną dieną aš atėjau į darbą ir pasakiau, kad man gana visų tų batų ir rankinukų. Aš jam pasakiau, kad aš nesu tokia kvaila, kad negalėčiau atskirti juodo nuo balto.

Už šitą darbą mokėjo tris dolerius dvidešimt centų į valandą. Pardavinėdama batus, aš galvoje kūriau eilėraščius. Vieną kartą man taip atsitiko. Buvo ponia, kuri bent vienuolikto dydžio batus nešiojo. Inspiracijos metu aš bandžiau ant jos didelės kojos užmauti šešto dydžio batą. Ji nebuvo laiminga.

Patinka dirbti mieste. Mano mėgiamiausia krautuvė, Marshall Field's, arti prie darbovietės. Aš norėjau į šitą krautuvę įsikraustyti ir gyventi, bet jie nenuomoja. Ten daug gražių, naujų dalykų savo naujam butui nusipirkau. Ružavų žvakių, kurios kvepia kaip vyšnios. Žvakėms žvakidžių. Jos atrodo kaip iš aukso darytos. Nupirkau vynui stiklinių. Nupirkau gražią, margą staltiesę, importuotą iš Ispanijos.

„Staltiesę?" mama sako, žiūrėdama į penkiasdešimt dolerių kainą. „Tu net neturi stalo".

Ji neturi romantikai jokio pajautimo.

* * *

Mano miegamasis kambarys romantišku būdu dekoruotas, nes aš esu be galo romantiškas sutvėrimas. Man patinka Beethoveno „Moonlight" sonata, baltos, antikinės pagalvės, L'Air du Temps kvepalai kristaliniam butely ir Emily Bronte romanai. Mano mėgiamiausi poetai William Wordsworth ir Putinas.

Mano sienos išdažytos švelnia rusva spalva. Baltos šilkinės užuolaidos kabo nuo langų. Ant lovos balta paklodė mėlynai ir violetiniai gėlėta. Sienose kaba keli plakatai, kuriuos aš pigiai įrėminau. Vienas yra reprodukcija Monet „Vandens lelijos". Lelijos

baltos ir ružavos ir spindi saulėje. Kitas, Van Gogh „Žvaigždėta naktis“. O žvaigždės, žvaigždės didelės ir mažos. Šiame paveiksle žvaigždės kaip ugnies kamuoliai. Trečias plakatas gal nevisai derinasi prie kitų. Tai fotografija mano vyriško idealo, mano sapnų objekto, šokėjo Mikhail Baryšnikovo. Šis plakatas, iš Giselle baleto, rodo Baryšnikovą su juodu aksominiu žakietėliu. Jis žiūri didelėmis jausmingomis akimis į dangų.

* * *

Žmonės klausia: „Neliūdna vienai gyventi?“ Jiems atsakau: „Aš neviena. Su manim gyvena katė, visų kačių katė, gražiausia ir protingiausia visam pasaulyje, vardu Lucia“. Andrius mane bara:

— Galėjai kokį nors lietuvišką vardą išsirinkti. Kokia Murkia. Arba Kazytė.

Lucia nemurkia kaip paprastos katės. Ji gieda kaip geriausia operos žvaigždė. Todėl ir ją pavadinau pagal Lucia de Lammermoor. Tą operą mačiau, kai Lietuvių opera ją statė. Man paliko didelį įspūdį.

Lucia raina katytė su baltomis kojytėmis. Ji turi nepaprastą panašumą į Morris, garsų televizijos katiną, kuris reklamuoja „Nine Lives“ kačių maistą.

— Ji neturi *jokio* panašumo į Morris, — Andrius aiškina.

— Ji labai panaši! — sakau.

— Tu tik taip galvoji, nes ji tavo katė. Tu esi kaip mama, kuri mano, kad jos paprastas kūdikis yra gražiausias.

— *Visi* sako, kad Lucia panaši į Morris.

Bet Lucia mėgsta Andrių. Jai labai patinka sėdėti ant jo kelių.

— Ateik, Lucia! — šaukia Andrius.

— Prrrrrrr. Prrrrr, — miaukia Lucia.

* * *

Sėdžiu ant kilimo, kurį tėvai man nupirko gimimo dienos proga. Mėlynas kaip dangus, minkštas. Geriu stiklą saldaus raudono vyno. Skaitau Putiną.

Su pirmuoju pavasario saulės šypsniu
Tu kaip laimės svaja į mane atskridai...

Staiga girdžiu motociklų staugimą. Pribėgu prie lango. Lucia irgi pribėga prie lango. Žiūrim ir matom storą, trijų šimtų penkiasdešimt svarų vyrą ateinant taku. Su juo trys barzdoti vyrai su juodais odiniais švarkais. Motociklistai grįžta!

Little Joe atplėšia duris.

— Būkit rami, mergyte, ir niekas neatsitiks.

Little Joe be galo storos rankos išsikišusios iš rankovėmis nukirpto „jean jacket“. Matau tattoo — nuoga moteris ir vardas Wanda.

Jie apžiūri butą. Ieško ko nors kabinetuose, už radiatorių. Galvoju apie tėvus. Reikėjo mamos klausyti, kai ji sakė, kad vienai gyventi nesaugu. Ir mano Shriek Alarm man dabar nepadės.

Vienas labai aukštas, plonas vyras (Big Joe?) mato Baryšnikovo plakatą ir pradeda juoktis. Jis žiūri į mane su aistringom akim.

— A, negaišinkim laiko — taria Little Joe.

— Taip, negaišinkim laiko — pritaria kitas.

Motociklininkai išeina.

EPILOGAS

Kaip gera būti namie! Mama apie mane šokinėja, verda cepelinus, neša arbatą. Luciai verda kepenėles. Mano kambarys man sutvarkytas. Viskas taip švaru, taip gražu. Prie lovos puokštė gėlių iš daržo. Raudonos ir geltonos tulpės.

Saulius telefonu sako draugui:

— Buvo šimtas tų motociklistų, bent šimtas!

Mama jam uždraudžia groti gitara namie, bet jis nelabai pyksta ant manęs.

Andrius neša man šokoladus su riešutais, vadinamus „Turtles“. Jie mano mėgiamiausi.

* * *

Nežinau, ką aš ateityje darysiu. Gal ieškosius naujo buto. Gal taip ir liksiu sugrįžus pas tėvus. O gal net važiuosiu į Paryžių.

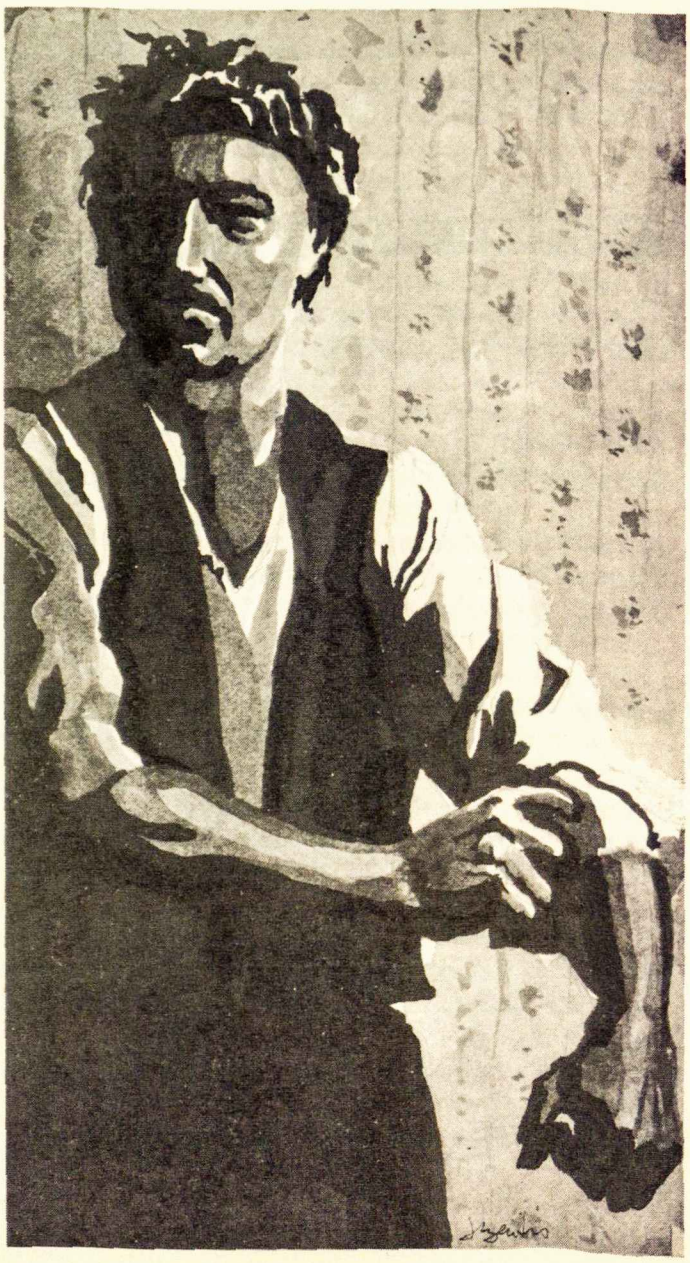

ATŽALOS

MARGARITA

Mano atsiminimai Margaritos
Yra lygūs su ketvirto skyriaus,
Nors mes ją atstūmėm
Metais vėliau.

Mokykloje,
Pradedant su ketvirtu ir tęsiant lig gimnazijos,
Veikėm kaip banda.
Vienodai.
Rašėm, kalbėjom
Ir įsimylėjom tuos pačius vyrukus.

Tik ne Margarita.

Kasdieninėj mokykloj
Priklausė skirtingai grupelei
Ir bendravo su mumis
Tik šeštadieniais.

Trumpai...
Nebuvo „mūsų tipo" žmogus.

Buvo per draugiška
Bernams — mūsų akyse.
(Ypatingai, kai nutvėrė mūsų dievukus.)

Stovėdavom prie prausyklos.
Ir gandai skrido iš lūpų —
Pastebėtinai nutildamos, jai praeinant.

Dovanodamos šaltus žvilgsnius
Iš piktų širdžių.

Ir pamažu ją atstūmėm iš savo tarpo.
„Palikome ją bernams".
Ir nepastebėjome, kai bernams ji atsibodo.

Ji viena nuobodžiavo
Parengimuose ir repeticijose,
Iki kol nustojo dalyvauti
Lietuviškoj veikloj.

Net tą nelabai pergyvenom...

Pereitą sekmadienį ją mačiau bažnyčioje...
Paraudau,
Bet pagaliau išdrįsau ją pasveikinti
Tik „Labas" ir šypsena...

„HI!!! How ya doin? I haven't seen ya for the longest
Time!!!!!" ji prabilo angliškai
Ir taip tęsė kalbą...

Ir tam momente šimtą metų pasenau.

Rožiniai Akiniai

KODĖL AŠ NORIU VAŽIUOTI Į JAUNUČIŲ STOVYKLĄ

Detroito jaunučių pasisakymai

Pereitame Detroito Karaliaus Mindaugo jaunučių kuopos susirinkime supažindinau pačius jauniausius ateitininkus su „Ateitim". Taigi, nusprendėm ir parašyti į „Ateitį". Siunčiu Jums rezultatus. Klausimas buvo: Kodėl aš noriu važiuoti į jaunųjų ateitininkų stovyklą? Visiems buvo labai smagu susipažinti su „Ateitim", ypač save pamatyti nuotraukose iš pereitos stovyklos. Ačiū, kad patalpinote tiek medžiagos iš JAS stovyklos.

Birutė Bublienė

Aš noriu važiuoti į stovyklą, nes ten bus mano draugas Jonas ir aš ten be tėvų. Ten daug vaikų kalba angliškai. Šeštadieniais ir sekmadieniais mano tėveliai atvažiuoja į Dainavą aplankyti manęs. Man ten geriau patinka, negu namie.

Nerius Landys, 8 metų

Aš laukiu važiuoti į stovyklą, nes aš noriu susitikti su savo draugais vėl.

Ir aš noriu išmokti daugiau rankdarbių. Ir aš laukiu šiais metais kelt vėliavą.

Liana Janušytė, 8 metų

Aš laukiu į stovyklą važiuoti, nes susitinki gerus draugus, sportuoji ir t.t. Taip pat laukiu važiuoti, nes turi gerus laikus, kaip laužus, šokius, rankdarbius, keramiką, priešpiečius ir t.t.

Gytis Udrys, 12 metų.

Aš noriu eiti į stovyklą, nes ten aš galiu žaisti su draugais ir galiu išmokti kaip lietuviškus šokius šokti. Ir aš galiu išmokti rankdarbius. Yra labai smagu stovykloje. Už tai galim eiti maudytis. Mes galim turėti 30 minučių laiškams parašyti tėvams; ir tada nepasiilgsi tėvų.

Dana Rugieniūtė, 9 metų.

Aš noriu važiuoti į stovyklą, nes aš vėl sutiksiu savo draugus. Aš vėl galėsiu maudytis ir daryti rankdarbius. Bet aš daugiausiai norėčiau važiuoti dėl to, kad mes galėsim naktį kalbėti ir pasakoti pasakas labai tyliai.

Mėta Landytė, 9 metų.

Ei, jauni, į būrį vieną,
Mūsų laukia Lietuva.
Savo darbą, savo dieną
Puošim Kristaus vėliava.

JAS PROGRAMOS VADOVĄ PASITINKANT

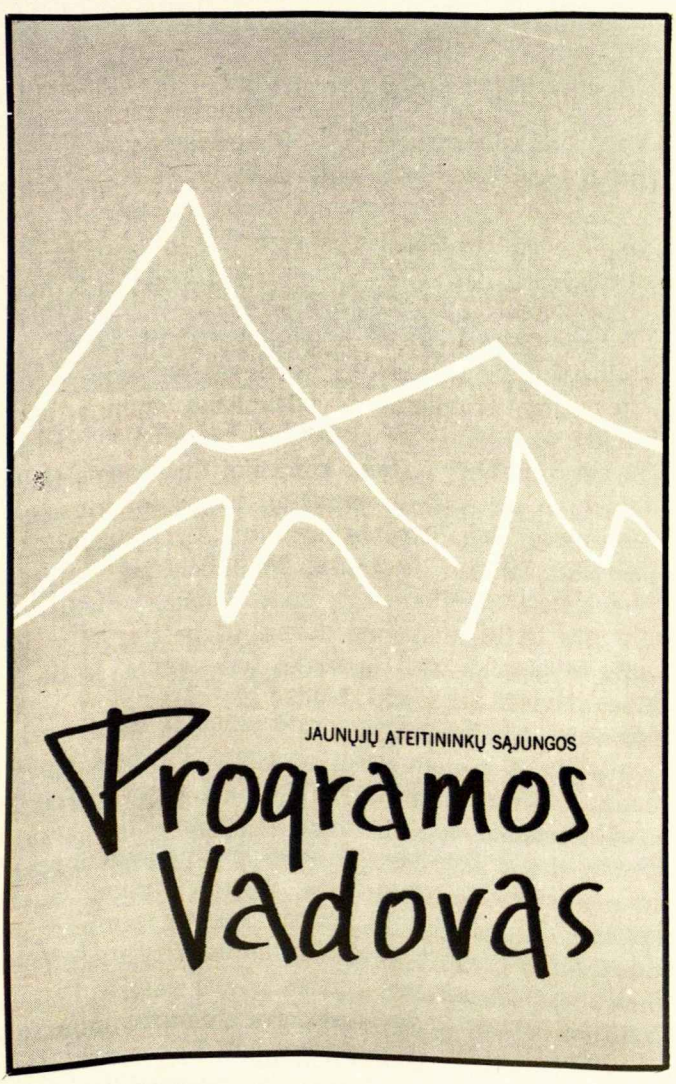

Mano rankose ilgai lauktas Jaunųjų ateitininkų sąjungos „Programos vadovas“ ir „Akivaizdinis Papildomasis programos vadovėlis“. Šį patrauklų, išsamų ir turiningą „Vadovą“ paruošė programos komisija, kurią sudarė auklėtojų, globėjų, mokytojų ir jaunųjų tėvų grupė: Jadvyga Damušienė, Agnė Kižienė, Gražina Kriaučiūnienė, Ramutė Petrusevičienė, Stasys Rudys, Janina Rugienienė, Laima Šalčiuvienė ir Janina Udrienė. Programos komisijos pirmininkas — dr. Romualdas Kriaučiūnas. Jau vien iš šių pavardžių galima spręsti, kad tai tikrai prityręs kolektyvas, žmonės, kurie darbavosi ir darbuojasi su jaunaisiais ateitininkais. Tačiau tik visą 428 puslapių veikalą perskaičius pamatai kiek darbo valandų, pastangų ir širdies čia sudėta! O kur dar „Programos papildomasis vadovėlis“, kurio 67 labai patrauklūs puslapiai paruošti Jaunųjų ateitininkų sąjungos pirmininkės (1981-83 m.) Birutės Bublienės!

Šie leidiniai, žinoma, pirmoj vietoj taikomi jaunųjų ateitininkų vadovams, globėjams. Tačiau jais puikiai gali pasinaudoti ir tėvai bei lituanistinių mokyklų mokytojai vaikų auklėjimo darbe. Vadovas apima aštuonerių metų programą, tinka jaunučių ir jaunių amžiui, t.y. nuo 6 iki 14 metų vaikams. Leidinys susideda iš 3-jų pagrindinių dalių: bendrinės, programinės (ideologinės) ir saviauklos (pramoginės).

Pirmoje dalyje sutrauktai išdėstyti jaunųjų ateitininkų tikslai, mintys apie vadovavimą, apibūdinti mūsų religiniai ir tautiniai papročiai, šventės bei ateitininkų šeimos šv ntės ir įžodis. Įdomiai aprašyta jaunųjų ateitininkų kilmė ir veiklos istorija. Pabaigai duotas Jaunųjų ateitininkų sąjungos statutas.

Antrojoj (ideologinėj) daly dviejuose puslapiuose akivaizdžiai sutraukta jaunučių ir jaunių ideologinė programos susirinkimų temos, paminint, kuriuose knygos puslapiuose jos randamos. Tai didelis palengvinimas vadovams — nereikia visą knygą perversti ieškant pavyzdinio susirinkimo aprašymo viena ar kita tema. Toliau seka penkių principų temų apibūdinimai bei detalūs susirinkimų jaunučiams ir jauniams aprašymai.

Susirinkimams duota labai įdomių ir įvairių pasiūlymų. Pvz.: jaunių teismas (gilinantis į visuomeniškumo principą); išvyka į meno muziejų (inteligentiškumo principą nagrinėjant); iškeliamas lietuvių kalbos žodingumas ir turtingumas vaikams labai suprantamu ir priimtinu būdu, palyginant anglų ir lietuvių kal-

bos žodžius (tautiškumo principas); vaizdžiai supažindinama su šv. Raštu (katalikiškumo principas), paminint ir kitų skaitytinų knygelių vardus — tai taip pat didelė pagalba globėjui; ir t.t. ir t.t.

Trečioji dalis — saviauklos — gausi rankdarbių, žaidimų, įvairiom progom skirtų eilėraščių ir dainų (net su gaidom!) pavyzdžiais. Tai jau labai vertinga medžiaga vadovams, užimanti trečdalį šios knygos. Šventei, pasirodymui, iškylai ruošiantis — viskas po ranka. Tik naudokis ir džiaukis!

Dar žodis apie papildomą „Vadovėlį": tai lyg priedas prie „Vadovo", skirtas patiems mažiausiems — kandidatams į jaunučius. Ši nemaža galvosūkių — spalvavimo pobūdžio knyga pritaikyta prie „Programos vadovo" ir naudotina kartu su juo. Gausi temom (jų knygelėje 40), lengvai pritaikoma susirinkimams su mažaisiais, nes visa „Vadovo" programa čia pateikiama vaizdžiu patrauklių iliustracijų būdu. Puslapius galima padaugint ir naudoti susirinkimuose. Šio vadovėlio įvade sakoma, kad čia surinkta medžiaga jau dalimis susirinkimuose išbandyta šio leidinio autorės. Nėra klausimo, kad tokiu vaizdiniu būdu vaikai bus ne tik sudominti, bet ir juo naudosis su dideliu malonumu: iliustracijos labai patrauklios, įjungta ir pasakų, duota progų ne tik nuspalvinti jau nupieštą paveikslą, bet ir patiems piešti ir parašyti, naudojant savo vaizduotę. Mūsų vaikai prie šitokio pobūdžio mokymo pripratę, jiems tai suprantama ir priimtina.

„Vadovas" ir „Vadovėlis" išleisti švariai, patraukliai, kalba tikrinta Prano Razmino. Nors yra vienas kitas dalykas, prie kurio gal būtų galima „prisikabinti" (pvz. „Papildomam vadovėly" galima kritikuoti tautiškumo pateikimą žaidimu bandant „perrėkti" lenkus), tačiau didžiausia medžiagos dalis pozityvi ir nusveria bet kokius nesklandumus. Komisija tikrai įgyvendino principus, kuriais (anot jos pirmininko R. Kriaučiūno) vadovavosi: „Vadovas" ir prasmingas, ir patrauklus — įtraukiantis pačius jaunius, jaunučius, ir praktiškas: visa reikalinga medžiaga jame yra, tačiau, jei kas ieškotų platesnės informacijos bet kuria tema, nurodyti šaltiniai (pvz. nuolat minimas kun. St. Ylos „Ateitininkų vadovas", kurį, be abejo, turėti savo bibliotekoj privalo kiekvienas jaunučių globėjas; „Lietuvių Enciklopedija" ir kt.)

Šio svaraus leidinio mecenatai — dr. Pr. Jucaitis ir Ateitininkų šalpos fondas. Vadovą komisija skiria „buvusiems, esamiems ir būsimiems jaunųjų ateitininkų vadovams bei globėjams pagerbti". Tebūna išreikšta nuoširdi padėka komisijoj dirbusiems (juos paminėjau šio rašinio pradžioj) ir jai talkinusiems (Ateitininkų Fed. Tarybos pirm. dr. A. Damušiui, Pr. Razminui, Dariui ir Irenai Polikaičiams, Danutei Bindokienei) už šį vertingą įnašą į mūsų jauniausios sąjungos narių auklėjimo darbą. Globėjams ir vadovams tai nepaprastai tą darbą palengvins. Iš tiesų, dabar ir visai nepatyręs, jaunas globėjas neturi bijoti jaunučiams vadovauti!

Leidiniai gaunami šiuo adresu: Gražina Kriaučiūnienė, 1816 Tecumseh River Dr., Lansing, Mich. 48906.

Nuoširdžiai raginu visas kuopas, globėjus kuo greičiausiai šį komplektą užsisakyti ir tuoj pat pradėti juo naudotis. O tada, Jaunučių himno žodžiais:

Laimins Dievas ir Tėvynė
Mūsų darbą iš širdies.
Jauną jėgą išmėginę
Lauksim drąsiai ateities.

Garbė Kristui!

Dalia Staniškienė

Korektūra ir spausdinimu Chicagoje rūpinosi dr. A. Liulevičius, o išdėstymu ir darbo *Draugo* spaustuvėje — J. Kuprys (dėl ko buvo ilgokai atidėtas ir 1982 m. *Ateities* 8-9 nr. išdėstymas).

— Red.

Partizano Daumanto kuopos nariai su globėjomis ir vadovais, 1982 m. lapkr. 14 d. Ateitininkų namuose.

ATEITININKAI STUDENTAI Sao Paulo mieste

Sao Paulo studentų išvyka įvyko sausio 29-30 dienomis, Lituanikos stovyklavietėje. Dalyvių skaičiumi negausi, bet darbinga. Dalyvavo devyni studentai. Kiti, esant atostogų metui, buvo išvažinėję. Pagrindinis išvykos tikslas buvo 1983 metų veiklos planas. Išvykos metu turėjome tris posėdžius-susirinkimus. Pirmame svarstėme religinę temą — Dievą, tikėjimą ir mūsų priklausymą religinei bendruomenei bei malonės įtaką gyvenimui. Diskusijos buvo įdomios, prie jų grįžome laužo metu ir jos nusitęsė beveik iki vidurnakčio. Kiti du susirinkimai buvo skirti ateities planui parengti.

Pirmiausiai buvo pabrėžta, kad turime veikti vadovaudamiesi visais penkiais ateitininkų principais, o ne kitus skriausti vieno kurio nors sąskaiton. Atsižvelgdami į visuomeniškumo principą, turėtume rūpintis, kad veikimas nebūtų tik uždarame ratelyje, bet duotume ką nors visai kolonijai.

Buvo nutarta mėnesinius susirinkimus daryti ketvirtąjį mėnesio sekmadienį, kad nariai turėtų progos dalyvauti popietinėse lietuviškose pamaldose.

Ateitininkai nutarė kreiptis į „Mūsų Lietuvos" leidėjus ir studijuoti galimybę dėl jaunimo skyriaus lietuviškai. Taip pat įsipareigojo parengti bent vieną literatūrinę popietę po lietuviškų pamaldų.

Norėdami padėti lietuviškai nekalbančiam jaunimui, prikalbino (beveik) E. Umarą duoti lietuvių kalbos pamokas. Umaras savo pastangomis išmoko lietuviškai. Susirinkusiųjų nuomone jis galėtų perduoti kitiems, kaip tai galima padaryti. Dabar reikia laukti, ar atsiras norinčiųjų mokytis.

Ateitininkai taip pat stengsis surengti jaunimo šventę. Be to, buvo iškelti sumanymai rengti jaunimui pasilinksminimus Lituanikoje, daryti iškylas, perduoti Lietuvos pagrindinės spaudos, kaip „L. K. Bažnyčios Kronikos", „Aušros" ir kitų leidinių, mintis lietuviškai nekalbančiam jaunimui, surasti būdą padėti lietuviams kaliniams. Tačiau dvi dienos yra trumpas laikas ir klausimai nebuvo pakankamai gerai išdiskutuoti.

Sekmadienį kun. J. Šeškevičius sodybos koplyčioje atlaikė šv. Mišias — kartu ir skautams, stovyklaujantiems kitame name.

Išvykos maistu rūpinosi Robertas Saldys ir Nida Remenčiūtė. Visi dalyviai pripažino, kad jie labai geri šeimininkai.

Robertas šiemet baigė Inžinerijos mokyklą Maua, įsigydamas chemijos inžinieriaus diplomą. Ateitininkai Robertą nuoširdžiai sveikina ir linki sėkmingo darbo.

Grįžome visi labai patenkinti, įsitikinę, kad bendromis jėgomis galime daug ką padaryti.

Mes tikimės, kad ši išvyka bus nauja pradžia (marco) S. Paulo ateitininkų istorijoje.

R.N.D.C.U.M.S.

STULGINSKIO KUOPA
Hamilton, Ont.
Kanada

Hamiltono Aleksandro Stulginskio moksleivių kuopa spalio 3 d. pradėjo naujus veiklos metus. Po smagių vasaros atostogų visi susirinko su uniformomis ir vėliavom išklausyti šv. Mišių. Po šios įspūdingos valandos visi susirinkome į Jaunimo centrą išrinkti valdybą. 1982-1983 m. valdybą yra: pirmininkė Rūta Kamaitytė, vicepirmininkas Edis Labuckas, iždininkė Elytė Budininkaitė, sekretorė Dana Grajauskaitė ir narė Daina Skvereckaitė. Mes esame tik aštuoni moksleiviai. Mūsų naujos idėjos ir nauja valdyba kompensuos už mūsų mažą skaičių ir pasiryšim turėti gerus veiklos metus. Šiuo metu smarkiai ruošiamės savo ateitininkų kalėdiniam bazarui, kuris įvyks gruodžio 5 d. Linkim visom kuopom darbščių metų!

Danutė Grajauskaitė

Partizano Daumanto kuopos globėjos ir vadovai. Apačioje: Lora Vasiliauskienė ir Rita Ostrauskaitė. Antroje eilėje: globėja Vida Damušienė, Lora Blažytė, Lilija Balčiauskaitė ir globėja Jūra Vasiliauskienė. Trečioje eilėje: Andrius Kurkulis, Andrius Pabedinskas ir Linas Bildušas. Trūksta vadovių Renatos Bielskytės ir Marijos Pabedinskaitės.

DOVYDAIČIO KUOPA
Philadelphia

Prano Dovydaičio kuopa turi septynis gerai susidraugavusius narius. Valdybą sudaro pirmininkas Algimantas Česonis, sekretorius Tomas Danta ir iždininkas Paulius Kazakauskas. Rudenį kuopa turėjo du susirinkimus ir suruošė dvi kavutes po

Philadelphijos moksleiviai ateitininkai (iš k. į d.): Algimantas Česonis, Lidija Zerr, Regina Krušinskaitė, Rima Pliuškonytė, Jolanda Česonytė ir Paulius Kazakauskas. Lidija šiais metais studijuoja Rosemont kolegijoje, Jolanda — Drexel University. Trūksta naujų narių: Viktorijos, Roberto ir Tomo Dantų.

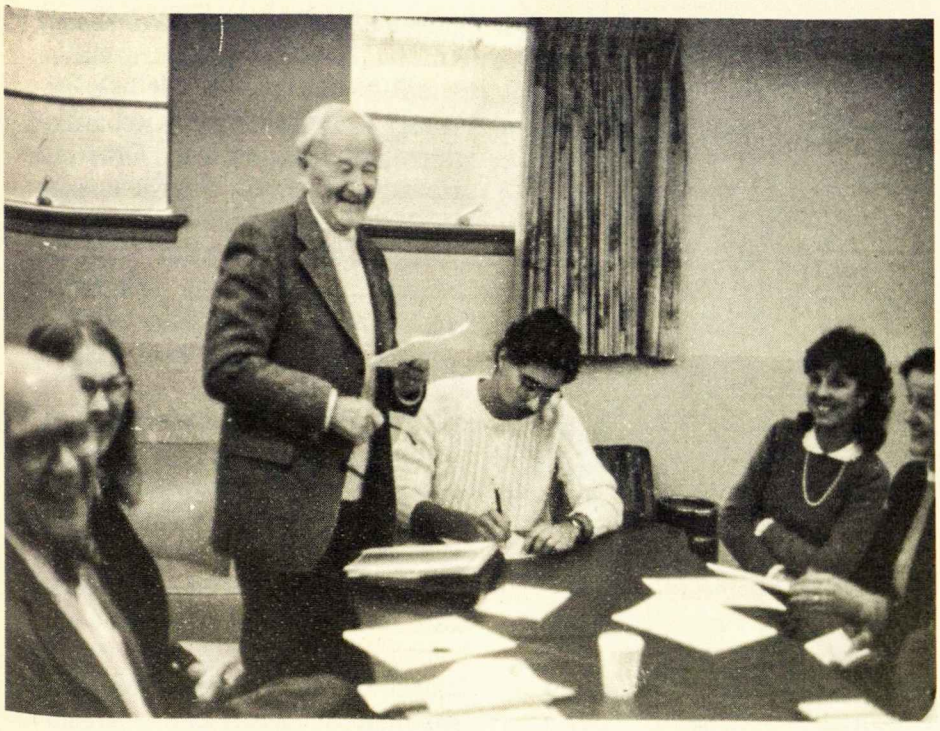

Vienas linksmesnių momentų Ateitininkų Federacijos Tarybos posėdyje Ateitininkų namuose, Lemonte (iš kairės): Tarybos pirm. dr. A. Damušis, A. Liulevičienė, Federacijos vadas J. Laučka, L. Palubinskas, B. Bublienė ir ses. M. Bareikaitė.

Rimtai nusiteikę vyrai Ateitininkų Federacijos Tarybos posėdyje (iš kairės): A. Kuolas, J. Polikaitis, Vyt. Šoliūnas ir J. Pabedinskas.

lietuviškų šv. Mišių, Šv. Andriejaus parapijos salėje. Iš kavučių pelno nutarė pasiųsti 25 dol. *Ateities* žurnalo premijoms.

Visi kuopos nariai dalyvavo Kristaus Karaliaus šventės minėjime, kuris įvyko lapkričio 21 d. Šventės svečiu ir pagrindiniu paskaitininku buvo Federacijos vadas Juozas Laučka. Taip pat žodį tarė naujas studentų veiklos koordinatorius dr. Jonas Dunčia.

Pereitais metais visiems moksleiviams *Ateitį* užsakė Philadelfijos ateitininkų sendraugių valdyba. Šiais metais naujiems moksleiviams *Ateitį* užsakė pati moksleivių valdyba.

STEBUKLINGU KILIMU PER PASAULĮ

1983 m. JAS vasaros stovyklos programos apybraiža

Šios, 1983 m., JAS vasaros stovyklos programos tikslas bus supažindinti stovyklautojus su įvairių kraštų papročiais, pabrėžiant, kad lietuvių yra įvairiuose pasaulio kraštuose. Kiekvieną dieną stovyklautojai savo stebuklingu kilimu aplankys vis kitą tautą, įsijungs į tos tautos gyvenimą, valgys tipingą maistą, rengsis tradiciniais tautiniais rūbais, šoks tradicinius šokius ir išmoks ką nors ypatingo iš tos tautos kultūrinio ir kasdieninio gyvenimo. Baigdami šių dviejų savaičių ekskursiją, paskutinę dieną susirinks iš visų kraštų į Dainavą ir atšvęs pirmą „tarptautinį" jaunųjų ateitininkų kongresą, kuriame visi dalyvaus išsipuošę savo „atstovaujamo" krašto tautiniais rūbais, o vakare pasirodys įvairiais savo talentais.

STOVYKLOS PROGRAMOS EIGA

Sekmadienis, liepos 17 d. Po oficialaus stovyklos atidarymo ir vakarienės rodomos skaidrės iš 1982 m. JAS vasaros stovyklos. Po to vyksta susipažinimo vakaras — šokiai.

Pirmadienis, liepos 18 d. (Lietuva). Bemiegodami stovyklautojai stebuklingu kilimu atskrenda į šienapiūtę Lietuvoje! Visi keliasi valandą anksčiau, kad galėtų lauko darbus atidirbti prieš saulei per daug įkaistant. Dirba iki pietų: piauna žolę, karpo krūmus, renka malkas vakariniam laužui. Pietų laikotarpy grojama lietuviška liaudies muzika, valgomas lietuviškas maistas: balandėliai, varškėčiai, virtiniai, kugelis. Pavakary susikaupimo valandėlė pušyne, prisiminimas trėmimų į Sibirą. Vakare — linksmas šienapiūtės laužas su pokštais, juokais, dainomis, polkomis ir kaimiškais vaidinimė-

liais. Po dienos darbų ir pasilinksminimų stovyklautojai saldžiai miega, o stebuklingas kilimas juos nuskraidina į Austriją.

Antradienis, liepos 19 d. (Austrija). Privalgę skanių blynų, vaikai susipažįsta su Austrijos įdomybėmis ir pasaulinio garso valsu. Per iškilmingus pietus pasisotina sriuba, gulašu ir tortu, besiklausydami šio krašto muzikos. Po pietų gal bus progos aplankyti ir Tirolią, kur pokario metu gyveno Kauno arkivyskupas J. Skvireckas. Vakare aplanko garsiuosius Vienna operos rūmus, kur kaip tik vyksta linksma operetė jų palinksminimui (kurią atlieka vadovai). Diena baigiasi, laikas keliauti į kitą kraštą.

Trečiadienis, liepos 20 d. (Prancūzija). Nusileidę stebuklingu kilimu prie Eiffelio bokšto, atvykstam į Paryžių pasisemti kultūros ir įsigyventi į bohemišką gyvenimą. Tad vaikščiojome apsirengę kaip neturtingi menininkai, rašytojai, poetai, muzikai kompozitoriai, skulptoriai ir vystome savo kūrybą. Sužinome, kad čia 1900 m. pasaulinėje parodoje dr. Bagdonas organizavo lietuvių skyrių. Norime ir mes pasirodyti, nes skelbiamas konkursas už kūrinius ir geriausiems skiriama premija. Tą dieną valgome kiaušinių „souffle", sriubą, mėsą, žuvį ir saldžiajam — sūrį ir vaisius. Pavakary vykstame į Liurdo šventovę, prisiminti Marijos dovanotą šaltinį su stebuklingu vandeniu, kuris tiek ligonių išgydė. Vakare jaukioje kavinės atmosferoje vyksta kūrybos vakaras ir premijų įteikimas.

Ketvirtadienis, liepos 21 d. (Anglija ir Škotija). Atsikėlę girdime oro maišais grojamą škotišką liaudies muziką. Atsiradome Škotijoj! Žmonės apsirengę įdomiais škotų rūbais, languotais sijonais ir kailinėmis kepurėmis. Ar tą rytą neapsimokėtų paieškoti garsiojo Loch Ness slibino Spyglio ežere? O gal bus laiko ir Manchester'į aplankyti, kur tiek daug Škotijos lietuvių gyvena?

Popiet, suvalgę skanų jautienos kepsnį, skrendame į Londoną, nusileidžiame Trafalgar Square ir sutariame vykti į Buckingham rūmus, kur sargybiniai su mandriom uniformom saugoja karalių ir karalienę. Esame pakviesti vakare aplankyti karalienę ir dalyvauti iškilmingoje puotoje. Tenka nugirsti, kad karalienės linksminimui bus turnyras, „kariški žaidimai", ir net „Beattles" akmenų orkestras programoje dalyvaus!

Penktadienis, liepos 22 d. (Italija). Saulei pakilus, atsirandame „pizza" ir „spaghetti" krašte. Tai šiandien atsivalgysim! Pavalgę šv. Kazimiero kolegijoje, kuri yra vienintelė laisvojo pasaulio lietuvių kunigų seminarija, sužinom, kad popiežius Paulius Jonas II suteikė mums audienciją. Jo močiutė yra lietuvė, ir popiežiui įdomu su mumis visais susipažinti. Ruošiamės visą dieną, nagrinėdami religinius klausimus. Vakare atsirandame Vatikane, kur su popiežium ilgai diskutuojame dvasinių pašaukimų klausimą, šių dienų moralę ir kitas religines temas.

Šeštadienis, liepos 23 d. (Vokietija). Perskridę aukštus Alpių kalnus, nusileidžiame Huttenfeld'e papietauti ir aplankyti Vasario 16-tosios gimnaziją, nes tai vienintelė lietuviška gimnazija laisvajame pasauly. Po to keliaujame į Miuncheną. Čia visas miestas bruzda — matomai visi ruošiasi didelei šventei — Oktoberfest! Vyrai su odinėmis kelnėmis, moterys pasipuošusios spalvotomis gėlėtomis suknelėmis, kepa dešras ir dainuoja. Linksmai nusiteikę, prisivalgę kopūstų ir dešrų, šokame ir dainuojame iki vėlyvo vakaro!

Sekmadienis, liepos 24 d. (Saudi Arabija). Beveik visą parą skrendame į kitą žemyną ir tik pavakary atsirandame stebuklingame piramidžių krašte. Mus čia pasitinka Lietuvių Bendruomenės nariai ir paaiškina šio krašto ypatybes bei įdomybes. Šeiko pakviesti, vakarienei gardžiuojamės aviena, datulėmis ir fygų pyragaičiais. Po vakarienės žiūrime filmą „Arabijos naktys" ir stebime, koks kadaise čia buvo gyvenimas. Smagu taip ramiai vakarą praleisti. Iki šiol užtrukusi kelionė ir gastrolė per Europą mus gerokai nuvargino.

Pirmadienis ir antradienis, liepos 25-26 d. (Graikija). Jau ir atvykome į ilgai lauktus olimpiados žaidimus. Nekantriai dalyvaujame įspūdingose atidarymo ceremonijose, atstovaudami įvairioms lietuvių sporto komandoms. Vikriai lenktyniaujame, plaukiame, tinklinį, futbolą ir kvadratą žaidžiame. Vakare vaišinamės „moussaka" ir „shishkebob", užsigardžiuodami saldžiais medaus pyragaičiais, o Zorbo's muzika vilioja šokti tokius šokius kaip „Irene" ir „Telalees". Antros dienos vakare įspūdingas šaunios olimpiados užbaigimas ir premijų įteikimas. Savaime aišku, lietuviai geriausiai pasirodė ir daugiausia medalių laimėjo!

Trečiadienis, liepos 27 d. (Pietų Amerika). Saulės spindulių įkaitinti nusileidžiame Argentinoje. Girdisi gitaros muzika, matosi žmonės besilinksminantys miesto

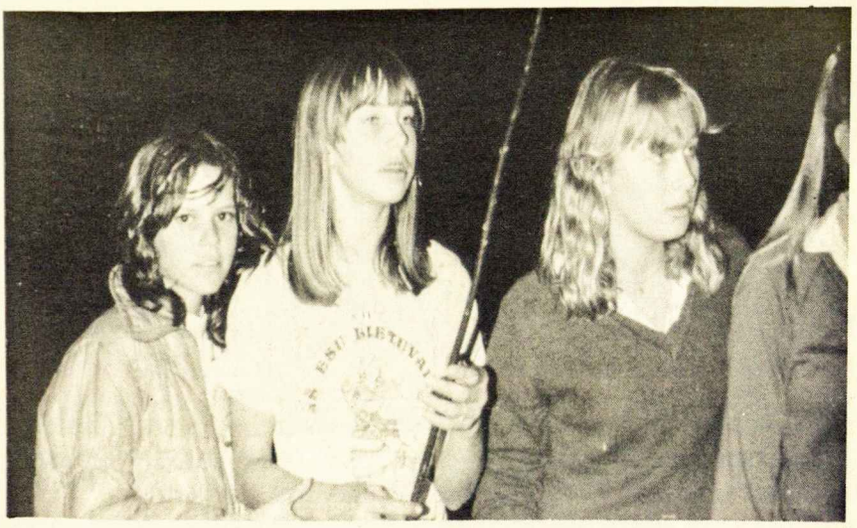

Los Angeles moksleivės kandidatės prie laužo: D. Navickaitė, N. Gedgaudaitė ir A. Giedraitytė.

centre. Vieni grakščiai šoka tango, tiesiog sunku atsižavėti. Nuo jų neatsilieka ir Argentinos lietuviško ansamblio „Daina“ nariai. Kitame aikštės gale „gouchos“ demonstruoja „lasso“ virvės meną. Dar kiti, būdelėse pardavinėja gražius, margus molinius puodus. Pašokę, padainavę, nusipirkę keletą puodų, sustojame greit pavalgyti pupų, ryžių su jautiena ir ruošiamės toliau skristi į Braziliją. Juk šiandien vakare garsusis užgavėnių karnavalas.

Rio de Janeiro mieste susitinkame su liet. sąjungos „Dainava“ atstovais. Vėliau, užsidėję kaukes, šoksime — būtinai samba išmoksime — dainuosime ir išdykausime karnavale!

Ketvirtadienis, liepos 29 d. (Šiaurės Amerika). Sušalę nusileidžiame Kanadoje, vos nenuvirtę nuo stebuklingo kilimo, nes sniego pūgos mus užklupo! Kiek sniego, kiek ledo! Greitai pavalgę stiprius kanadietiškus pusryčius, apžiūrime Toronte Lietuvių namus, o paskui bėgam į lauką, nes šią dieną eskimai turi savo tradicinius šunų tempiamų rogių lenktynes. Reikės prieš juos lenktyniauti. Spėkite, kas laimės!

Pavalgius pietus, stebuklingas kilimas vėl laukia mus skraidinti toliau. Šį kartą skrendame į Ameriką. Nusileidžiame Marquette Parke, kur mergaitės ir berniukai jau įkaitę šoka „square dance“ kadrylių. Ot smagu vėl džinsus nešioti!

Penktadienis, liepos 29 d. (Australija). Po sniego audros mus čiurškina karšta saulė virš Didžiojo vandenyno. Toli, horizonte, pamatome didžiulę salą — tai Australija! Čia pakrantėje daug žmonių su „surf boards“, tačiau mes skrendame tolyn ir nusileidžiame prie aukso kasyklų, kur kadaise čia lietuviai dirbo. Bandysime ir mes aukso rasti! Gerai, kad liepos mėnesį čia žiema, ne taip karšta dirbti. Po kasinėjimo, dainuodami „Walzing Matilda“ einame pasistiprinti.

Vakare, įsivaizduodami, kad esame įvairūs Australijos krašto gyvūnai, susėdę prie laužo kuriame vaidinimus apie šiuos įdomius ir juokingus gyvuliukus.

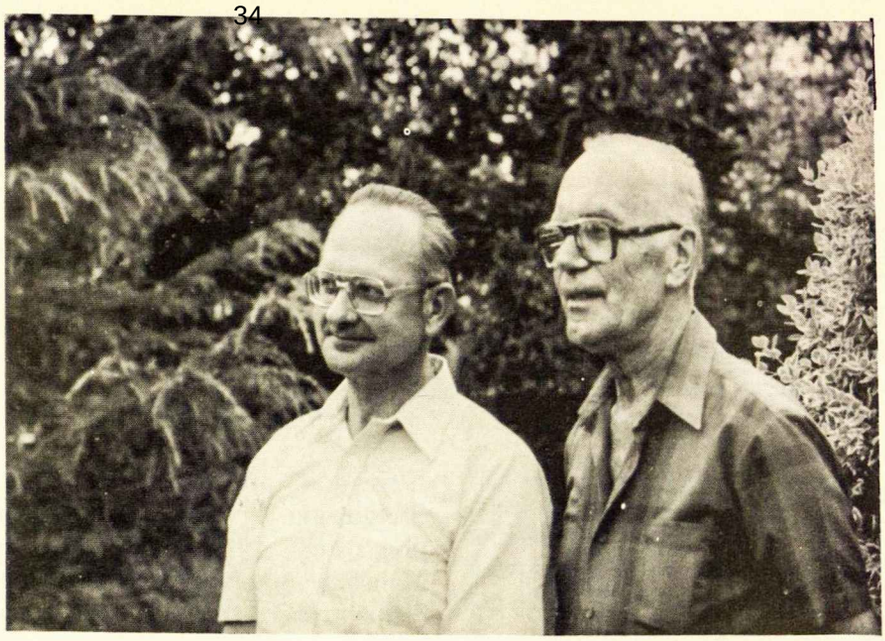

„Ateities“ vyr. redaktorius K. Trimakas ir Australijos ateitininkų specialaus „Ateities“ nr. redaktorius Pr. Pusdešris, susitikę kovo 8 d. Adelaidėje, Australijoje.

Šeštadienis, liepos 30 d. Pirmasis Jaunųjų Ateitininkų *„tarptautinis“ kongresas Dainavoje!* Ilgai laukta diena pagaliau atėjo! Stebuklingas kilimas nusileidžia gražiojoje Dainavoje — tai antra Lietuva. Spindi Spyglys, vilioja maudytis. Matosi lietuviški kryžiai, o ant kalno Gedimino pilis. O koks gražus pušynas! Kaip smagu visus senus draugus sutikti šioje stebuklingoje vietoje. Visi apsirengę „savo“ krašto tautiniais rūbais, džiaugiasi viens kitą pamatę. Lietuviška dvasia mus visus riša ir pajuntam, kad nors ir mes, lietuviai, gyvename išblaškyti po visą pasaulį, tačiau kai sueinam, esame kaip viena šeima. Ruošiamės iškilmingam pokyliui ir talentų vakarui. Pavalgę ir pasirodę savo įvairiais gabumais, ilgai šokame lietuviškai muzikai grojant.

Sekmadienis, liepos 31 d. Stovyklos uždarymas. Stebuklingas kilimas dingo, gal kiti juo išskrido. Po pusryčių vyksta oficialus vėliavų nuleidimas, štabo atsisveikinimo žodis. Laikas tempti lagaminus namų link ir laukti sekančios vasaros stovyklos su naujais nuotykiais!

Birutė Bublienė,
JAS CV pirmininkė

ATEITININKŲ ŠALPOS FONDAS

Ateitininkų šalpos fondas konkrečiai nusako savo pagrindinį tikslą: „Telkti lėšas mokslus einančiam ateitininkų jaunimui remti, jo ideologinei bei kūrybinei veiklai stiprinti ir visų ateitininkų savišalpai vykdyti“. Siekiant numatytų tikslų, fondui tenka atsakingos pareigos sutelkti reikalingas lėšas ir jomis paremti pagalbos reikalinguosius ateitininkus. Padidėjus infliacijai, žymiai pakilo mokymosi išlaidos. Mokslapinigai, knygos bei kitos mokslo priemonės reikalauja nepalyginamai daugiau lėšų negu anksčiau. Ir prie geriausių norų dažnam studentui pritrūksta lėšų studijoms tęsti. Nesurandant kitokių pajamų šaltinių, kreipiamasi į Ateitininkų šalpos fondą pagalbos. Šiandien prašomos stipendijos bei vienkartinės trumpalaikės paskolos prie fondo gaunamų įplaukų nebeįmanomos bent dalinai patenkinti. Be to, šalia būtinai reikalingų lėšų studijoms, fondas taip pat jaučia pareigą paremti organizuotai veikiantį jaunimą, kad jis savose organizacijose galėtų lavintis, ideologiškai stiprėti ir įsijungti į lietuvišką veiklą savoje ateitininkiškoje šeimoje.

Laukiama ir tikimasi, kad visi ateitininkai sendraugiai vieningai parems Ateitininkų šalpos fondo pastangas nario mokesčiu ir ypatingai gausesnėmis aukomis efektingiau pagelbėti studijuojančiam ir veikiančiam ateitininkų jaunimui.

TRUMPAI

New Yorko ateitininkų tradicinis kaukių balius įvyko vasario 5 d. Kultūros židinyje.

Hamiltono ateitininkai šv. Kazimiero ir tikinčiosios Lietuvos dienos proga kovo 6 d. surengė religinį koncertą Aušros Vartų parapijos bažnyčioje.

Washingtono ateitininkai kovo 26-27 d. suruošė rekolekcijas Epiphany bažnyčioje Georgetowne. Rekolekcijas pravedė iš Chicagos atvykęs kun. Jonas Borevičius, SJ.

JAUNUČIAI-JAUNIAI

Toronto jaunučių ir jaunių susirinkimas įvyko kovo 5 d. L. Vaikų namuose.

Chicagos priemiesčių Partizano Daumanto susirinkimas įvyko balandžio 17 d. Ateitininkų namuose, Lemont, IL.

Chicagos Pr. Dielininkaičio jaunių kuopos susikaupimo popietė įvyko kovo 20 d. Jaunimo centre. Susikaupimo tema buvo „Draugiškumas" ir susikaupimą pravedė kun. Antanas Saulaitis, SJ. Po susikaupimo įvyko vaišės ir šv. Mišios.

MOKSLEIVIAI

Chicagos priemiesčių prez. A. Stulginskio kuopos susirinkimas įvyko kovo 25 d. Dalės ir Lino Maleiškų namuose. Susirinkimo dienotvarkėje — ruošimasis kuopos šventei.

STUDENTAI

Toronto studentų draugovės susirinkimas įvyko kovo 12 d.

Chicagos studentų draugovės susirinkimas įvyko sausio 28 d. Jaunimo centre. *Draugo* red. Mykolas Drunga kalbėjo apie išeivijos lietuvių spaudą. Po jo Ramutė Kemežaitė kalbėjo apie Pasaulio lietuvių dienas ir Jaunimo kongresą.

Toronto studentų draugovės susirinkime KLJS pirm. Zita Bersėnaitė padarė išsamų pranešimą apie jaunimo kongresą.

SENDRAUGIAI

Toronto sendraugiai balandžio 4 d. suruošė maldos valandą už Tėvynę Prisikėlimo parapijos bažnyčioje.

Clevelando sendraugių skyriaus naująją valdybą sudaro šie asmenys: Dana Čipkienė, dr. Eugenijus Šilgalis, Džiugas Staniškis, Albertas Sušinskas ir Kazimiera Vaičeliūnienė.

LAIŠKAI

Parama „Ateičiai"

Bežengiant man per 75 metų amžiaus slenkstį, mano žmona ir aš paskyrėm *Ateities* žurnalui paremti US $100. *Ateitį* labai branginame kaip mūsų katalikiškosios minties jaunimo, kartu ir vyresniųjų, ideologinį žurnalą. Mano žmona Monika ir aš esame jau nuo senų laikų ateitininkai, aš net nuo 1920. Gyvuokite ir nepavarkite.

Dr. Bronius Povilaitis
Tillsonburg, Kanada

Linkiu Jums tolimesnės sėkmės redaguojant *Ateitį*. Ji vis įdomesnė ir gražesnė.

Lai Dievulis Jus ir Jūsų štabą laimina ir teikia Jums ištvermės.

Dalilė Polikaitienė
Los Angeles, Calif., JAV

Skelbimai apie pašaukimus

„T. P. Baltakis nusiskundė, kad... *Ateitis*... nepriima skelbimų pašaukimų reikalu".

— Ištrauka iš JAV Lietuvių R. K. Kunigų Vienybės 1982 m. rugpiūčio 19-20 d. įvykusio seimo protokolo, atspausdinto JAV Kunigų Vienybės biuletenyje, nr. 10-11, 22 psl.

Prieš viešai nusiskundžiant, reikia Ateities *redakcijai atsiųsti skelbimą arba tik pavartyti žurnalą. Ir visai neseniai atspausdintuose Ateities žurnalo puslapiuose, kaip pvz. 1982 m. 6 nr. trečio viršelio psl. arba tų pačių metų 7 nr. 263 psl. į akis krenta beveik pusės puslapio dydžio skelbimai apie pašaukimus — dėmesį ypač atkreipia didelės nuotraukos. Tai parodo, kad kas tik paprašo ir atsiunčia atitinkamą skelbimą apie pašaukimus, skelbimai be vargo patenka į žurnalą.*

Iš T. B. P. Baltakio ši Ateities *redakcija nėra gavusi jokio skelbimo apie pašaukimus.*

Kęstutis Trimakas,
Ateities vyr. redaktorius

Gerbiamieji,

Šiais (1982) metais man suėjo 80 metų. Minėdamas įvykį, sveikinu *Ateitį* ir jos redaktorių ir siunčiu $100 paramos. Ilgai laikykitės ateitininkiškuose baruose.

Kelios datos surištos su mano gyvenimu.

Ateitininkas nuo 1914 metų.

Telšių gimnazijos ateitininkų pirmininkas 1922/23 ir 1923/24 mokslo metais.

Pirmosios Žemaičių krašto ateitininkų konferencijos 1922 metais Žemaičių Kalvarijoje pirmininkas.

Žemaičių krašto ateitininkų pirmininkas 1923/24 mokslo metais.

Žemaičių Studentų Simono Daukanto draugijos įkūrėjas 1925 metais.

Lietuvos atkūrimo savanoris 1919 metais.

Montrealyje, Kanadoje, Lietuvių kredito unijos įkūrėjas 1955 metais.

Sveikinu *Ateitį*, jos Redaktorių ir Ateitininkus ir lieku gerbdamas

D. Jurkus

Pasaulio lietuvių jaunimo kongresas

Penktasis Pasaulio Lietuvių jaunimo kongresas vyks š. m. liepos 1-24 dienomis. Kongreso atidarymas bus liepos 1 d. II Pasaulio Lietuvių dienose Chicagoje. Stovykla ruošiama liepos 4-10 d. Oberlin College netoli Clevelando. Atstovai toliau keliaus į Trent universitetą prie Toronto studijų dienoms liepos 11-20 d. Montrealyje liepos 22-24 d. įvyks vietinės spaudos konferencija, koncertas, banketas ir oficialus V PLJK uždarymas.

Jaunųjų Ateitininkų Vadovas

Su malonumu pranešama, kad ką tik pasirodė ilgai lauktas Jaunųjų Ateitininkų Sąjungos PROGRAMOS VADOVAS. Tai stambokas, 428 puslapių leidinys, susidedąs iš bendrinės, programinės ir saviauklos dalių. Tarp viršelių suglausta aštuonerių metų programa, tinkama nuo 6 iki 14 metų lietuviškam katalikiškam jaunimui. Nors PROGRAMOS VADOVAS taikomas jaunųjų ateitininkų vadovams, juo naudotis taip pat gali ir tėvai savo vaikų auklėjimo darbe. Priedu taip pat išleistas AKIVAIZDINIS PAPILDOMASIS PROGRAMOS VADOVĖLIS, didelio formato, gausiai iliustruotas, 67 puslapių. Komplekto kaina — $20.00. Užsakymus su pinigais siųsti Gražinai Kriaučiūnienei, 1816 Tecumseh River Drive, Lansing, Michigan 48906. Čekius rašyti „Lithuanian Youth „ATEITIS".

Programos komisija

Ateities konkursas jaunimui

Ateities žurnalo konkursas yra tapęs kasmetine tradicija. Žurnalo redakcija vėl skelbia konkursą 1982-1983 metams. Šis konkursas, kaip ir ankstyvesnieji, apima daug sričių: 1. beletristiką (novelę, apsakymą, apysaką ir pan.), 2. poeziją, 3. straipsnį-rašinį, 4. veiklos aprašymą, 5. veiklos fotografiją, 6. meno fotografiją ir 7. iliustraciją. Bus vertinami visi 1982 m. rugpiūčio 2 d. — 1983 m. rugpiūčio 1 d. laikotarpiu *Ateičiai* atsiųsti kūriniai, kurie nebuvo atspausdinti periodinėje spaudoje (stovyklų ir kuopų laikraštėliai į periodinę spaudą neįskaitomi). Moksleiviams (iki 19 m. amžiaus jaunimui) ir vyresniam jaunimui (19-30 m. amžiaus) premijos skiriamos atskirai. Premijoms jau surinkta nemaža suma pinigų. Premijų įteikimas įvyks *Ateities* vakare spalio 15 d. Jaunimo centre, Chicagoje.

Atsiųsta paminėti

SUVAŽIAVIMO DARBAI. IX tomas. IX-ojo Lietuvių Katalikų Mokslo Akademijos suvažiavimo, įvykusio 1973 m. Bostone, paskaitos. Red. A. Liuima, S.J. LKMA leidinys, 1982 m. Roma, 455 psl.

Anatolijus Kariys. KELIONĖ Į VILNIŲ. „Draugo" premijuotas romanas, vaizduojąs Amerikos mieste užaugusį, išsimokslinusį jauną lietuvį, Amerikos universiteto įtakoje susižavėjusį Markso socializmu ir komunizmu, bet nuvykusį į okupuotą lietuvą ir susidūrusį su komunistine tikrove pavergtame krašte. Išleido Lietuviškos knygos klubas 1983 m. Chicagoje. Viršelis ir aplankas dail. A. Sutkuvienės. 247 psl. Kaina 10 dol.

Į LAISVĘ. 1982 m. gruodžio nr. Politikos žurnalas. Leidžia Lietuvių Fronto Bičiuliai. Red. V. Rociūnas. Rašo A. P. Bagdonas, Vyt. Vaitiekūnas, Vyt. Volertas, J. Kojelis, V. Rociūnas ir kt.

ALp(LKA)1786
1983, Nr.4

90.725.233